

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketalous

Juridiikka

2016

Anne Rosvall

AMMATTIKORKEAKOULUKO ELINKEINONHARJOITTAJA?

– Kuluttajansuojalain sovellettavuus
ammattikorkeakoulun liiketoiminnassa

Anne Rosvall

AMMATTIKORKEAKOULUKO

ELINKEINONHARJOITTAJA?

- kuluttajansuojalain sovellettavuus ammattikorkeakoulun toiminnassa

Ammattikorkeakoulut ovat itsenäisiä osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä, jotka suorittavat lakisääteistä opetustehtävää, jota varten ne saavat tulosperusteisen rahoituksen valtiolta, joka myös valvoo niiden toimintaa. Ammattikorkeakouluihin sovelletaan osakeyhtiölakia yleislakina ja ammattikorkeakoululakia erityislakina. Julkisen tehtävän osalta toiminnassa noudatetaan pääosin hallintolakia ja julkisuuslakia.

Ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakoulut eivät saa tavoitella voittoa, mutta niillä on oikeus harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee niiden lakisääteisiä tehtäviä. Mainittuun liiketoimintaan ei voida soveltaa julkisoikeudellisia lakeja. Ammattikorkeakoululakia muutettiin 1.1.2016 siten, että EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevilta yksittäisiltä tutkinto-opiskelijoilta voidaan periä lukuvuosimaksu, mikä mahdollistaa liiketoiminnan laajentamisen myös koulutusviennin osalta.

Tämän opinnäytetyön ensimmäinen tavoite oli tutkia voidaanko ammattikorkeakoulujen harjoittamaan liiketoimintaan soveltaa yksityisoikeudellista kuluttajansuojalakia. Toinen tavoite oli selvittää mitä seikkoja lainvalintaan liittyen ammattikorkeakoulujen tulee huomioida laatiessaan sopimuksia eri maista tulevien yksittäisten opiskelijoiden kanssa. Tutkimuskysymyksiä lähestyttiin ammattikorkeakoulujen näkökulmasta käsin. Esimerkkinä käytettiin Turun ammattikorkeakoulua. Tutkimusaineisto koostui kolmesta haastattelusta, oikeuskirjallisuudesta, hallituksen esitöistä sekä yhdestä Kuluttajariitalautakunnan ratkaisusta. Ensimmäiseen kysymykseen etsittiin vastausta selvittämällä soveltuvatko kuluttajansuojalaissa todetut tunnusmerkistökäsitteet ammattikorkeakoululain tarkoittamaan liiketoimintaan. Toiseen kysymykseen haettiin ratkaisua kansainvälisestä yksityisoikeudesta ja erityisesti Rooma I-sopimuksen lainvalintasäännöistä.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kuluttajansuojalain asettamia elinkeinonharjoittajan tunnusmerkkisyyksiä voitaisiin soveltaa ammattikorkeakoulujen harjoittamaan liiketoimintaan. Edelleen havaittiin, että lainvalintasääntöihin liittyvien tulkintariskien vuoksi lainvalintalausekkeet ovat sopimuksissa tärkeitä.

ASIASANAT:

Kuluttajansuoja, elinkeinonharjoittaja, kuluttaja, kulutushyödyke, ammattikorkeakoulu, kansainvälinen yksityisoikeus, lainvalintasäännöt

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Administration| Jurisprudence

2016 | 47

Instructor Liisa Sippel

Anne Rosvall

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES AS A TRADER

- Does the Consumer Protection Act Apply to the Activities of a University of Applied Sciences?

Universities of applied sciences are independent legal persons with an organisational form of a limited liability company. They carry out a statutory educational task, which is financed and controlled by the state. Universities of applied sciences are governed by the Limited Liability Companies Act as a general law and the Universities of Applied Sciences Act as a special law. The Administrative Procedure Act applies mainly to the public mission activities concerning the statutory task.

Universities of applied sciences are not allowed to make profit. However, they are entitled to practice business supporting the statutory task. According to the Universities of Applied Sciences Act, business activities cannot be governed by public laws. The Universities of Applied Sciences Act was amended from the beginning of the year 2016, which made it possible for the universities of applied sciences to charge a fee from the individual degree students coming from outside the EU or the EEA. The purpose of the change was to improve the export of education.

The first aim of this study was to find out whether the Consumer Protection Act could be applied to the business practiced by the universities of applied sciences. Another purpose was to look into the issues that the universities of applied sciences should take in to consideration while making contracts with foreign students. The research questions were approached from the perspective of the universities of applied sciences. Turku University of Applied Sciences was used as an example of the way of arranging the business activities. The data consists of three theme interviews, legal literature, government proposals and a decision of the Consumer Disputes Board.

The answer to the first question was sought by finding out whether the constitutive elements determined by the Consumer Protection Act apply to the business activities mentioned in the Universities of Applied Sciences Act. The solution to the second question was pursued with the help of international private law and the Rome I Regulation.

It was found out that the Consumer Protection Act is applicable to the business conducted by the universities of applied sciences. It was perceived that in order to minimize their risks, the universities of applied sciences should include a choice of the applicable law in their contracts. It is advisable to always take the compulsory regulations related to the protection of consumers into account.

KEYWORDS:

Consumer protection policy, trader, consumer, consumer goods, university of applied sciences, international civil law

SISÄLTÖ

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)	8
1 JOHDANTO	9
1.1 Tutkimuksen taustaa	9
1.2 Tutkimuskysymykset	10
1.3 Tutkimusaineisto	11
1.4 Tutkimuksen eteneminen	11
2 AMMATTIKORKEAKOULUOSAKEYHTIÖ	13
2.1 Organisaatiomuotona osakeyhtiö	13
2.2 Julkinen koulutus- ja kehittämisorganisaatio	14
2.2.1 Julkinen ohjaus ja rahoitus	15
2.2.2 Julkinen tehtävä	15
2.2.3 Hallintolain soveltamisesta ammattikorkeakouluissa	16
2.3 Yhteenvetoa	18
3 KULUTTAJANSUOJALAIN SOVELTAMISALASTA	20
3.1 Kuluttaja	20
3.1.1 Luonnollinen henkilö	20
3.1.2 Muu tarkoitus kuin elinkeinotoiminta	21
3.1.3 Pääasiallinen käyttötarkoitus	21
3.2 Kulutushyödyke	23
3.3 Elinkeinoharjoittaja	25
3.3.1 Henkilötyypit	25
3.3.2 Tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen	26
3.3.3 Ammattimainen kaupankäynti	27
3.3.4 Pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi	27
4 AMMATTIKORKEAKOULU JA KULUTTAJANSUOJALAKI	29
4.1 Ammattikorkeakoulun kuluttaja-asiakkaat ja kulutushyödykkeet	29
4.2 Ammattikorkeakoulu elinkeinoharjoittajana	30
4.2.1 Tuloa ja taloudellista hyötyä tavoitteleva liiketoiminta.	31
4.2.2 Ammattimainen liiketoiminta	32

5 KANSAINVÄLISTEN SOPIMUSTEN LAINVALINTAKYSYMYKSESTÄ	34
5.1 Kansainvälinen yksityisoikeus	34
5.2 Sopimusvapaus ja lakiviittaus	35
5.3 Lainvalinta lakiviittauksen puuttuessa sopimuksesta	35
5.4 Kuluttajasopimukset	37
5.4.1 Kuluttajasopimuksen määrittelyä	38
5.4.2 Kuluttajasopimuksen soveltamisesta	38
5.4.3 Vähimmäissuojasääntö	39
5.5 Kuluttajansuojadirektiivit ja lainvalinta	40
6 LAINVALINTALAUSEKKEEN MERKITYS KANSAINVÄLISISSÄ KOULUTUSPALVELUSOPIMUKSISSA	42
6.1 Sopimuksessa on lakiviittaus	42
6.2 Sopimuksesta puuttuu lakiviittaus	43
7 LOPUKSI	45
7.1 Tulosten yhteenvetoa	45
7.2 Lainvalmistelutyössä kehitettävää	46
7.3 Tutkimuksen arviointia ja jatkotyöaiheita	47
LÄHTEET	49

LIITTEET

Liite 1. Haastattelujen teemat.

KUVAT

Kuva 1. Kuluttajasopimukset ja lainvalinta (Rooma I, 3, 4:1b, 6:1a,b). 44

TAULUKOT

Taulukko 1. Yhteenvedotaulukko ja tutkimuskohde **Error! Bookmark not defined.**

KÄYTETYT LYHENTEET (TAI SANASTO)

AmkL	Ammattikorkeakoululaki 932/2014
HL	Hallintolaki 434/2003
KSL	Kuluttajansuojalaki 38/1978
OECD	Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö (Organisation for Economic Cooperation and Development)
OKM	Opetus- ja kulttuuriministeriö
OYL	Osakeyhtiölaki 624/2006
PeL	Suomen perustuslaki 731/1999
SEUT	Sopimus Euroopan unionin toiminnasta
Turun AMK	Turun ammattikorkeakoulu Oy
UCP	Sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi (Unfair commercial practices directive)

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen taustaa

Ammattikorkeakoulu- uudistuksen yhteydessä vastuu ammattikorkeakoulujen perusrahoituksesta siirtyi kokonaan valtiolle, osaksi valtiosuusjärjestelmää. Samalla ammattikorkeakouluista tehtiin itsenäisiä osakeyhtiömuotoisia oikeushenkilöitä, joihin sovelletaan osakeyhtiölakia yleislakina ja ammattikorkeakoululakia erityislakina. Uudesta yksityisoikeudellisesta organisaatiomuodostaan huolimatta ammattikorkeakouluosakeyhtiöt ovat edelleen osa julkisoikeudellista korkeakoululaitosta. Niillä on hoidettavanaan valtiolta saamaansa toimilupaan perustuva lakisääteinen koulutustehtävä, jota varten ne saavat tulosperusteisen rahoituksen valtiolta, joka myös valvoo tehtävän suorittamista. Ammattikorkeakoulujen ja tutkinto-opiskelijoiden välillä on julkisoikeudellinen suhde, johon sovelletaan pääosin julkisoikeudellisia lakeja.

Uuden ammattikorkeakoululain mukaan ammattikorkeakouluosakeyhtiö ei saa tavoitella voittoa eikä jakaa osakkeenomistajille osinkoa tai tuottaa muuta taloudellista etua. Se voi kuitenkin harjoittaa sellaista liiketoimintaa, joka tukee sen omien tehtävien toteuttamista. (Ammattikorkeakoululaki 1:4-5) Liiketoimintaa varten ammattikorkeakoulut eivät saa valtionrahoitusta vaan niiden on itse rahoitettava siltä osin toimintansa myymällä lakisääteiseen tehtäväänsä liittyviä, markkinahintaisia koulutuksia ja muita palveluja. Esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulussa on tarjolla koulutuksia ja palveluita yrityksille, työyhteisöille sekä yksityishenkilöille.

Liiketoimintaan ei voida soveltaa julkisoikeudellisia lakeja, jotka koskevat vain lakisääteistä tehtävää (AmkL 1:21). Mitä lakia noudatetaan liiketoimintaan liittyvissä mahdollisissa riitatilanteissa, joissa ammattikorkeakoulun toisena sopimusosapuolena on koulutuspalveluja ostava yksityinen asiakas? Voiko asiakas vedota esimerkiksi kuluttajansuojalakiin?

Vuoden 2015 loppuun asti ammattikorkeakoulujen koulutusvienti koostui yrityksille ja yksityisille henkilöille myytävästä täydennyskoulutuksesta sekä niin sanotusta tilauskoulutuksesta, jolla tarkoitetaan tutkintoon johtavien koulutusten myyntiä Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen ulkopuolelta tuleville opiskelijaryhmille. Tilauskoulutuksen tilaajana ja maksajana on Suomen valtio, toinen valtio, kansainvälinen järjestö taikka suomalainen tai ulkomainen julkisyhteisö, säätiö tai yksityinen yhteisö. (Amkl 3:13.). Parantaakseen korkeakoulujen mahdollisuuksia koulutusviennin ja rahoituspohjan laajentamisen osalta hallitus teki esityksen (HE 77/2015), jonka pohjalta ammattikorkeakoululakia muutettiin 1.1.2016 lähtien siten, että EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevilta tutkinto-opiskelijoilta tulee jatkossa periä vähintään 1500 euron lukuvuosimaksu, mikä luo mahdollisuuden ammattikorkeakouluille myydä tutkintoon johtavia koulutuksia myös yksityisille henkilöille, jotka tulevat EU:n tai ETA:n ulkopuolelta.

Lakiuudistuksen myötä on mahdollista, että samaan tutkinto-opiskeluun osallistuu opiskelijoita sekä EU:n ja ETA:n jäsenvaltioista että EU:n ja ETA:n ulkopuolisista valtioista, joista edelliset opiskelevat ilmaiseksi ja jälkimmäiset maksavat koulutuksestaan. Opiskelijat eivät siten ole samassa taloudellisessa asemassa, mutta miten muutos vaikuttaa ammattikorkeakoulun ja eri opiskelijoiden välisiin sopimussuhteisiin? Mitä lakia sovelletaan, jos esimerkiksi syntyy erimielisyys ammattikorkeakoulun ja EU:n tai ETA:n ulkopuolelta tulevan opiskelijan kesken?

1.2 Tutkimuskysymykset

Tämän ajankohtaisen opinnäytetyön tavoitteena on selvittää harjoittavatko ammattikorkeakoulut kuluttajansuojalain tarkoittamaa elinkeinotoimintaa. Toiseksi työssä pyritään kartoittamaan niitä lainvalintausekkeisiin liittyviä seikkoja, joita ammattikorkeakoulujen tulee ottaa huomioon, kun ne tekevät sopimuksia yksityisten täydennyskoulutusopiskelijoiden tai EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevien yksityisten ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kanssa. Tutkimuskysymykset ovat:

1. Harjoittavatko ammattikorkeakoulut kuluttajansuojalaissa tarkoitettua elinkeinotoimintaa?
 - Miltä osin toiminta mahdollisesti kuuluu KSL:n piiriin?
2. Mikä on lainvalintalausekkeiden merkitys ammattikorkeakoulujen ja ulkomaalaisten opiskelijoiden välisissä sopimussuhteissa?

Tutkimuskysymyksiä lähestytään ammattikorkeakoulujen näkökulmasta käsin. Joissakin kohden käytetään esimerkkinä Turun ammattikorkeakoulua havainnollistamaan ammattikorkeakoulujen käytänteitä.

1.3 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineisto koostuu pääasiassa oikeuskirjallisuudesta, lainvalmisteluasiakirjoista, kansallisesta ja EU-säätelystä, Kuluttajanriitalautakunnan lausunnosta sekä kolmesta haastattelusta. Haastattelut olivat väljiä teemahaastatteluja (ks. liite 1), joiden ensi sijaisena tarkoituksena oli päästä tutustumaan palveluliiketoimintaan. Haastattelut auttoivat luomaan kokonaiskuvan palveluliiketoiminnasta yleensä sekä hahmottamaan tutkimuksen viitekehystä (ks. taulukko 1).

Haastateltavat olivat asiakasvastaava Marianne Renvall, täydennyskoulutuspäällikkö Pirjo Koskiahde sekä kansainvälisten asioiden erityisasiantuntija Kirsti Virtanen. Haastattelut tehtiin marraskuussa 2015 haastateltavien työpaikoilla Turun ammattikorkeakoululla ja ne kestivät puolesta tunnista tuntiin. Haastattelussa oli välitön tunnelma, haastateltavat olivat avuliaita ja vastasivat innostuneesti kysymyksiin.

1.4 Tutkimuksen eteneminen

Ensimmäiseen kysymykseen etsitään vastausta selvittämällä KSL:ssa todettujen, elinkeinon harjoittamista tarkoittavien tunnusmerkistötekijöiden soveltuvuutta AMK-lain tarkoittamaan liiketoimintaan. Tulkinnassa ja vertailussa käytetään

apuna oikeuskirjallisuutta, hallituksen esitöitä sekä Kuluttajariitalautakunnan ratkaisua. Toiseen kysymykseen haetaan ratkaisua kansainvälisestä yksityisoi-
keudesta käyttäen apuna Rooma I- sopimuksen lainvalintasääntöjä.

Tutkimusmenetelmänä oli ensin tutustua kaikkiin aiheeseen liittyviin lain kohtiin mahdollisimman perusteellisesti ja luoda sitä kautta elinkeinonharjoittamisen tunnusmerkistöt, joita sitten pyrittiin soveltamaan tutkimuskohteeseen ja tulkitsemaan niiden merkitystä.

Tutkimuksen toisessa luvussa esitellään ammattikorkeakoulujen organisaatio-
muotoa ja niihin liittyvää lainsäädäntöä. Kolmannessa luvussa perehdytään ku-
luttajasuojalakiin teoriassa ja neljännessä luvussa sitä sovelletaan ammattikor-
keakoulujen toimintaan. Viidennessä luvussa tutustutaan kansainväliseen yksi-
tyisoi-
keuteen, josta johdettujen lainvalintalausekkeiden merkitystä pohditaan
kuudennessa luvussa. Seitsemännessä luvussa kootaan tutkimuksen tuloksia ja
pohditaan niiden käytännön merkitystä sekä arvioidaan tutkimusta ja esitetään
jatkotutkimusaiheita.

2 AMMATTIKORKEAKOULUOSAKEYHTIÖ

Ammattikorkeakoulujen oikeudellisen aseman määrittely ei ole yksiselitteistä. Ei voida sanoa, että ne olisivat pelkästään joko yksityisiä tai julkisia organisaatioita, vaan ne sisältävät osia kummastakin muodosta. (Kosonen, Miettinen, Sutela & Turtiainen 2015, 123- 124.)

2.1 Organisaatiomuotona osakeyhtiö

Ammattikorkeakoulu-uudistuksen jälkeen 1.1.2015 voimaan tulleen ammattikorkeakoululain (932/2014) mukaan ammattikorkeakoulut ovat osakeyhtiömuotoisia itsenäisiä oikeushenkilöitä, mikä korostaa niiden yksityisoikeudellista asemaa. Ne eivät ole kunnan tai valtion viranomaisia, vaikkakin niiden osakkeenomistajina voi olla kuntia tai kuntayhtymiä, eivätkä julkisoikeudellisia laitoksia kuten esimerkiksi useimmat yliopistot ovat. Ammattikorkeakouluihin sovelletaan osakeyhtiölakia (624/2006) yleislakina (AmkL 1:5; Kosonen ym. 2015, 124.) Koska ammattikorkeakouluilla on julkisesti rahoitettuja lakisääteisiä tehtäviä, säädetään niiden toiminnasta myös ammattikorkeakoululaissa, joka erityislakina rajoittaa osakeyhtiölain sovellettavuutta (Kosonen ym. 2015, 41).

Ammattikorkeakoulut ovat, kuten muutkin osakeyhtiöt, osakkeenomistajistaan erillisiä oikeushenkilöitä, joiden varallisuus on erillinen osakkeenomistajien varallisuudesta. Ne hallitsevat itsenäisesti varallisuuttaan ja vastaavat itse tekemistään oikeustoimista. Osakkeenomistajat ovat vastuussa ammattikorkeakoulun sitoumuksista korkeintaan sijoittamaansa pääoman määrään asti. (OYL 1:2; Kosonen ym. 2015, 42.) Toisaalta ammattikorkeakoulut eroavat muista osakeyhtiöistä siinä, että niiden osakkeenomistajina ovat pääosin ennen uudistusta ammattikorkeakouluja ylläpitäneet kunnat ja kuntayhtymät, esimerkiksi Turun ammattikorkeakoulun pääomistaja on Turun kaupunki ja Tampereen ammattikorkeakoulusta omistaa Tampereen kaupunki 87 % (ks. esim. Kosonen ym. 2015, 36- 37).

Koska ammattikorkeakoulut ovat voittoa tavoittelemattomia yhtiöitä, joilla on julkisesti rahoitetut lakisääteiset tehtävät, niiden oikeutta jakaa varoja osakkeenomistajille (OYL 1:3:2, 1:4) on merkittävästi rajoitettu. Tavallisista osakeyhtiöistä poiketen (ks. OYL 13:1) toiminnassa olevat ammattikorkeakoulut eivät voi esimerkiksi jakaa voittoa tai tuottaa muuta taloudellista etua (esim. poikkeava hinnoittelu) omistajille tai toiminnassa mukana oleville (AmkL 1:5; Kosonen ym. 2015, 42- 43, 72- 73.)

Samoin on laita toiminnan tarkoituksen kohdalla. Osakeyhtiölain (1:5) mukaan ”yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajille”. Ammattikorkeakoululain 5 §:n mukaan ammattikorkeakouluosakeyhtiöt eivät saa tavoitella voittoa, koska ne hoitavat lakisääteistä tehtävää julkisen rahoituksen turvin (HE 26/2014, 14). Vaikka voiton tavoittelu ei ole sallittua, voivat ammattikorkeakoulut kuitenkin harjoittaa liiketoimintaa, joka tukee niiden 4 §:ssä säädettyjen tehtävien toteuttamista (AmkL 1:5). Mikäli liiketoiminnasta syntyy ylijäämää, se tulee käyttää hyödyksi ammattikorkeakoulujen omassa toiminnassa.

2.2 Julkinen koulutus- ja kehittämisorganisaatio

Vaikka ammattikorkeakoulujen itsenäisyyttä halutaan uudessa laissa korostaa, ne eivät kuitenkaan kokonaan ole riippumattomia oikeusjärjestyksestä, valtiosta ja kunnista. Opetus- ja kulttuuriministeriö säätelee niiden koulutusvastuuta ja niiden rahoitus tulee valtiota. Osakeyhtiömuotoisesta, yksityisluontoisesta organisaatiosta huolimatta ammattikorkeakoulut ovat edelleen osa julkista korkeakoululaitosta, jonka myötä ne hoitavat julkisoikeudellista lakisääteistä koulutus-tehtävää, johon ne ovat saaneet valtiolta toimiluvan, minkä perusteella niitä voidaan luonnehtia julkisiksi koulutus- ja kehittämisorganisaatioiksi. (Kosonen ym. 2015, 45, 123- 124.)

2.2.1 Julkinen ohjaus ja rahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriö käy säännöllisin väliajoin tavoitesopimusneuvotteluja ammattikorkeakoulujen kanssa. Neuvottelut ovat tärkeä osa ammattikorkeakouluihin kohdistuvaa toiminnallista ja rahoitusohjausta. Neuvottelujen tuloksena ovat sopimukset, joissa määritellään määrääjäksi ammattikorkeakoulujen tehtävät sekä määrälliset ja laadulliset tavoitteet. Lisäksi sovitaan siitä miten tavoitteiden saavuttamista seurataan ja arvioidaan. Ohjauksen tarkoituksena on vahvistaa ammattikorkeakoulujen toiminnan laatua, vaikuttavuutta ja tuottavuutta. (AmKL 42 §; Kosonen ym. 2015, 97- 98.)

Lakisääteisten tehtävien hoitamista varten ammattikorkeakoulut saavat valtiolta tuloperusteista rahoitusta, josta päätetään joka vuosi valtion talousarviota tehtäessä. Rahoitus koostuu perusrahoituksesta ja arvonlisäverokompensaatiosta. Perusrahoitus jaetaan ammattikorkeakoulujen kesken pääosin laskennallisten suoritteiden perusteella. Nykyisessä rahoitusmallissa koulutusosion laskentakriteerit muodostavat 85 % ja tutkimus-, kehittämis- ja innovaationosuuden laskentakriteerit 15 % rahoituksesta. (OKM 2015 a.) Opetus- ja kulttuuriministeriön sekä ammattikorkeakoulujen yhteinen työryhmä on tehnyt esityksen rahoitusmallin uudistamista vuodesta 2017 lähtien. Uudessa mallissa muutettaisiin laskennallisten kriteerien keskinäisiä painoarvoja, mutta pääosiot säilyisivät entisellään. (OKM 2015 b.)

2.2.2 Julkinen tehtävä

Julkisella (hallinto)tehtävällä tarkoitetaan sellaista toimintaa, joka tähtää yleisen edun toteuttamiseen tai muuten sisältää julkiselle palvelulle luonteenomaisia piirteitä (Husa & Pohjolainen 2014, 74). Uudessa ammattikorkeakoululaissa määritellään julkiset tehtävät, jotka ammattikorkeakouluille asetetaan, seuraavasti:

”Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa

korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on lisäksi harjoittaa ammattikorkeakouluopetusta palvelevaa sekä työelämää ja aluekehitystä edistävää ja alueen elinkeinorakennetta uudistavaa soveltavaa tutkimustoimintaa, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa. Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee edistää elinikäistä oppimista.” (AmkL 1:4.)

Perustuslain (124 §) mukaan merkittäviä hallintotehtäviä voivat hoitaa ainoastaan viranomaiset. Julkinen hallintotehtävä voidaan kuitenkin ”antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia”. (PeL 124 §.) Valtioneuvosto myöntää ammattikorkeakouluille toimiluvan, jonka perusteella niillä on oikeus harjoittaa ammattikorkeakoulutoimintaa toimiluvassa määrätyn koulutustehtävän mukaisesti (AmkL 2:7).

Tällainen julkisen tehtävän yksityistäminen edellyttää tiettyjä perustuslaillisia reunaehtoja: yksityistämisen pitää olla lakitason säädösperusta, sen pitää olla tarkoituksenmukaista, se ei saa vaarantaa perusoikeuksia eikä oikeusturvaa, eikä se saa olla yhteiskunnallisesti merkittävä. (Husa & Pohjolainen 2014, 72). Ammattikorkeakoulujen kohdalla on yksityistämisen reunaehtoja pyritty turvaamaan ottamalla ammattikorkeakoululakiin niitä koskevat säännökset. Ammattikorkeakouluissa tulee siten soveltaa hallintolakia (434/2003) sekä lakia viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999), joiden avulla halutaan taata perusoikeuksien, oikeusturvan sekä hyvän hallinnon vaatimukset. (Kosonen ym. 2015, 128.)

2.2.3 Hallintolain soveltamisesta ammattikorkeakouluissa

Tutkintoa suorittavat opiskelijat ovat ammattikorkeakoulu yhteisön jäseniä yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa (AmkL 1:3), eivät ammattikorkeakoulujen asiakkaita. Ammattikorkeakoulujen ja tutkinto-opiskelijoiden välinen oikeussuhde ei siten ole sopimussuhde vaan julkisoikeudellinen oikeussuhde, johon yleislakina sovelletaan julkisoikeudellista hallintolakia (tai hallintolain käyt-

tölakia). Ammattikorkeakoulujen ja opettajien välinen oikeussuhde on yksityisoikeudellinen työsopimussuhde. (Kosonen ym. 2015, 124.)

Ammattikorkeakoulun ja opiskelijakunnan toimintaan sovelletaan hallintolakia (434/2003) julkisten hallintotehtävien osalta. Hallintolain esteellisyyssäännöksiä sovelletaan kuitenkin kaikessa ammattikorkeakoulun toiminnassa...” (AmKL 1:21.)

Ellei siis ammattikorkeakoululaissa muuta mainita, noudatetaan julkisen koulutustehtävän yhteydessä sekä hyvän hallinnon perusteita (palvelu- ja asianmukaisuusperiaate, neuvontavelvoite, hyvän kielenkäytön vaatimus, asioiden käsittely ilman viivytystä) että hallintoasioissa noudatettavaa menettelyä. Hyvän hallinnon periaatteita sekä hallinnon yleisiä oikeusperiaatteita (yhdenvertaisuuden periaate, objektiviteettiperiaate, suhteellisuusperiaate, tarkoitussidonnaisuuden periaate ja luottamuksensuojan periaate) noudatetaan yleisesti kaikessa julkisessa koulutustehtävässä, mutta jälkimmäisillä on suuri merkitys myös kun tehdään opiskelijoita koskevia päätöksiä. (Kosonen ym. 2015, 135.) Myös hallintomenettelyä ohjaavat yleisesti hyvän hallinnon perusteet, joiden lisäksi hallintolaissa säädetään yksityiskohtaisemmin hallintoasian (esim. hallintopäätökset, esitykset, suunnitelmat, ohjeiden antaminen) käsittelystä hallintoviranomaisessa (Kosonen ym. 2015, 130).

Hallintolakia sovelletaan monissa ammattikorkeakoulujen opiskelija-asioissa (esimerkiksi tutkintojen myöntäminen) yleislakina. Joissain opiskelijasioissa ammattikorkeakoululaki menee kuitenkin edelle joko kokonaan tai osittain (esimerkiksi opiskelijavalintoja koskevat päätökset). Esitykset, lausunnot, sisäiset määräykset, opetussuunnitelmat, talousarvioiden hyväksyminen ja hallintokanteluiden käsittely sopivat hyvin hallintolain hallintomenettelyn soveltamisalaan ammattikorkeakouluissa. (Kosonen ym. 2015, 132.)

Opiskelijan muutoksenhakukeinoja ovat oikaisumenettely, joka perustuu opiskelijan tekemään oikaisuvaatimukseen sekä valitus, jonka opiskelija voi tehdä joko opiskelijoiden oikeusturvalautakuntaan tai hallinto-oikeuteen. Oikaisumenettely

on oikeudelliselta luonteeltaan hallintomenettelyä ja valituksen käsittely taas kuuluu hallintolainkäyttölain piiriin. (HL 9:57,58; Kosonen ym. 2015, 166.)

2.3 Yhteenvetoa

Ammattikorkeakoulut ovat organisoituneet yksityisoikeudellisiksi osakeyhtiöiksi. Ammattikorkeakoulut ovat osa julkista korkeakoululaitosta, mutta ne eivät itsessään ole julkisoikeudellisia laitoksia vaikka hoitavatkin Valtioneuvostolta saamaansa toimilupaan perustuen julkisoikeudellista koulutustehtävää, jota varten ne ovat luoneet tai paremminkin säilyttäneet julkisen organisaationsa.

Uudessa ammattikorkeakoululaissa on ammattikorkeakouluille annettu mahdollisuus harjoittaa myös lakisääteistä tehtävää tukevaa liiketoimintaa. Liiketoiminta ei kuulu valtionrahoituksen piiriin eikä siihen voida soveltaa hallintolakia, koska ammattikorkeakoululaissa (1:21) sekä hallituksen perusteluissa (HE26/2014, 33- 34) mainitaan vain lakisääteisten tehtävien kuuluvan hallintomenettelyn soveltamisalaan. Siten liiketoimintaan sovellettaviksi jäävät yksityisoikeudelliset lait, kuten esimerkiksi kauppalaki (355/1987) ja mahdollisesti kuluttajansuojalaki (38/1978), johon seuraavassa luvussa perehdytään tarkemmin.

Alla olevaan yhteenvetotaulukkoon on tiivistetty ammattikorkeakoulujen toiminnallinen viitekehys. Taulukossa on käytetty Turun ammattikorkeakoulua esimerkkinä siitä, miten toiminnot ammattikorkeakouluissa voidaan järjestää.

Taulukko 1. Yhteenvedotaulukko

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU OY		
	LAKISÄÄTEISET TEHTÄVÄT	PALVELULIIKETOIMINTA
Tehtävät ja toiminta	☐ Tutkintoon johtava koulutus - alempi AMK-tutkinto - ylempi AMK-tutkinto ☐ Tutkimus, kehitys, innovaatio	☐ Koulutukset yksityisille kuluttajille (täydennyskoulutus) ☐ Koulutukset yrityksille ☐ Palvelut yksityisille ja yrityksille (esim. autokatsastus) ☐ Koulutusvienti
Toiminnan tarkoitus	☐ Julkinen etu - voittoa tavoittelematon	☐ Kaupallinen liiketoiminta - voittoa tavoittelematon - tulon ja taloudellisen hyödyn tavoittelu - yrittäjäriski
Rahoitus	☐ Julkinen rahoitus	☐ Oma rahoitus
Viitteelliset, pääasiallisesti sovellettaviksi tulevat lait	☐ Ammattikorkeakoululaki ☐ Osakeyhtiölaki ☐ Hallintolaki ☐ Julkisuuslaki	☐ Kauppalaki ☐ Kuluttajansuojalaki ☐ Kuluttajansuojadirektiivit (Kuluttajaa suojeleva pakottava EU- ja kansainvälinen lainsäädäntö)

3 KULUTTAJANSUOJALAIN SOVELTAMISALASTA

Kuluttajansuojalakia (1978/38) sovelletaan toimintaan, jossa elinkeinonharjoittaja tarjoaa, myy, markkinoi tai välittää hyödykkeitä kuluttajille (KSL 1:1). Jotta lakia voidaan soveltaa, tarvitaan elinkeinonharjoittaja, kuluttaja ja hyödyke. Näiden kolmen elementin tulee esiintyä yhtäaikaisesti ja toiminta voi olla vain yhdensuuntaista: elinkeinonharjoittajalta kuluttajalle. Kuluttajansuojalakia ei voida soveltaa tapauksiin, joissa yksityinen kuluttaja myy hyödykkeitä elinkeinonharjoittajalle tai toiselle yksityiselle kuluttajalle. Laki ei myöskään ole voimassa kahden elinkeinonharjoittajan välisessä kaupassa. Kahdessa viimeksi mainitussa tapauksessa noudatetaan Kauppalakia (355/1987). (Herler 2014, 1.)

3.1 Kuluttaja

”Kuluttajana pidetään tässä laissa luonnollista henkilöä, joka hankkii kulutushyödykkeen pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaa varten” (KSL 1:4).

”...luonnollista henkilöä, joka tämän direktiivin soveltamisalaan kuuluvia sopimuksia tehdessään toimii tarkoituksessa, joka ei kuulu hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa.” (Kuluttajadirektiivi 2011/83/EU, 2:1)

3.1.1 Luonnollinen henkilö

Säännöksen ensimmäinen edellytys on siis, että kuluttaja on luonnollinen henkilö. Herler (2014, 4) katsoo, että lain laatija tarkoittaa nimenomaan luonnollista, fyysistä henkilöä. Vaikka sanonta ”luonnollinen henkilö” yleensä sisältää ammatinharjoittajat, on heidätkin jätetty KSL:n mukaisen kuluttaja-käsitteen ulkopuolelle jo hallituksen perusteluissa (HE 360/92, 45). Sen sijaan yksityiset ammatinharjoittajat voivat KSL:n mukaan toimia elinkeinonharjoittajina. Tällä rajanvedolla on tarkoitus toteuttaa lain ajatusta siitä, että yksityiset kuluttajat, voivat saada heikomman osapuolen suojaa myös suhteessa yksityisiin ammatinharjoittajiin.

Oikeushenkilöitä ei siis säännöksen (KSL 1:4) mukaan pidetä kuluttajina missään mielessä. Esimerkiksi yhdistykset, jotka koostuvat pelkästään yksityisistä kuluttajista, on rajattu KSL:n kuluttajakäsitteen ulkopuolelle, vaikka ne hankkisivat tuotteita pääasiassa yksityiseen käyttöönsä. Hallituksen esityksessä (HE 360/92, 46) mainitaan kuitenkin poikkeuksena esimerkki, jossa yhdistys solmii sopimuksen jäsenten yhteisestä matkasta, jonka kustannukset jäsenet kuitenkin itse maksavat. Tällaisessa tapauksessa voidaan katsoa, että hyödyke (matka) on kuluttajan hankkima, koska oikeushenkilö (yhdistys) on toiminut vain välittäjän roolissa. Muussa lainsäädännössä kuluttajan asemaan rinnastettavissa olevia oikeushenkilöitä ei myöskään lueta KSL:n tarkoittamiksi kuluttajiksi. (Peltonen & Määttä 2015,55.)

3.1.2 Muu tarkoitus kuin elinkeinotoiminta

Toinen edellytys on, että kulutushyödykkeet tulevat pääasiassa muuhun tarkoitukseen kuin kuluttajan harjoittamaan elinkeinotoimintaan. Elinkeinotoiminnalla ei tässä yhteydessä tarkoiteta Kuluttajasuojalain (1:5) tarkoittamaa elinkeinonharjoittamista (ks. jäljempänä) vaan kirjanpitovelvollisuuden sisältämää liike- tai ammattitoimintaa (HE 360/92,46).

Esimerkiksi perheenisä, joka ostaa betonimyllyn tarkoituksenaan käyttää sitä omakotitalonsa rakennustöissä, katsotaan kuluttajaksi. Kun taas tapaus, jossa rakennusurakoitsija ostaa betonimyllyn yritykseensä, joka rakentaa asuntoja myyntiä varten, jää lain ulkopuolelle.

3.1.3 Pääasiallinen käyttötarkoitus

Toisaalta, sama luonnollinen henkilö voi hankkia hyödykkeitä erilaisiin tarkoituksiin erilaisista rooleistaan käsin. Em. rakennusurakoitsija saattaa tarvita betonimyllyä myös, koska aikoo valaa perustan yksityisen kesämökkinsä laituria varten. Samoin perheenisä voi olla ammatiltaan rakennusmies, joka on töissä rakennusurakoitsijan yrityksessä, mutta tekee myös silloin tällöin sivutöinään

rakennuskeikkoja, joissa myös tarvitsee betonimyllyä. Tällaisissa tapauksissa, joissa hyödyke hankitaan sekä yksityiseen tarpeeseen että elinkeinotoimintaa varten, on säädöksen mukaan ratkaisevaa se, mihin tarkoitukseen hyödyke on *pääasiassa* hankittu. (Ks. esim. HE 360/92, 46; Herlin 2014, 5.)

Pääasiallisuuskriteeri lisää haastetta säännöstä tulkittaessa. Mitä sillä tarkoitetaan, miten käyttötarkoituksesta tulee pääasiallista? Voisiko sitä mitata ajallisesti, esimerkiksi siten, että hyödykkeen tulee olla yksityisessä käytössä vaikkapa yhdeksän kuukautta vuodesta, jotta henkilö katsottaisiin kuluttajaksi? Toinen vaihtoehto olisi esimerkiksi verrata hyödykkeestä saatavaa tuloa alan yleiseen tulotasoon ja asettaa sen kautta suhteellinen raja pääasialliselle käyttötarkoitukselle.

Lain kohdasta (KSL 1:5) tai hallituksen esityksessä (HE 360/92, 46) ei käy esille, mitä pääasiallisella käytöllä tarkkaan ottaen tarkoitetaan. Esityksestä löytyy kuitenkin esimerkinomaisia viittauksia mahdollisiin käytännön tapauksiin: "... esimerkiksi palkkatyöntekijä, joka ostaa kulutushyödykkeenä pidettäviä työvälineitä pääasiassa ammattiinsa liittyvien sivutulojen hankkimista varten, voisi vedota kuluttajansuojaa koskeviin säännöksiin". Tämän mukaan sivutoita ei laskehtaisi pääasialliseksi toiminnaksi, jolloin em. esimerkin valossa voidaan tulkita, että perheenisä on ko. säännöksen mukaan kuluttaja, ostipa hän betonimyllynsä pääasiassa omakotitalon rakennusprojektiaan tai pääasiassa rakennusalan sivutyötään varten. Hallituksen ajatuksena tässä on tehdä rajanvedosta mahdollisimman selkeä ja sulkea ulos ainoastaan pääasiallinen liiketoiminnan luontoinen tarkoitus (HE 360/92, 46).

Esityksessä (HE 360/92, 46) annetaan myös esimerkki siitä, miten rajanveto voisi toimia tapauksissa, joissa hyödykkeen hankkiminen sijoittuu ajallisesti erilaisiin tilanteisiin: Kuluttajakäsitteen ulkopuolelle jäisivät tapaukset, jossa hyödyke tulee jo olemassa olevan tai lähiaikoina aloitettavan elinkeinotoiminnan käyttöön. Jos taas hyödyke hankitaan silmällä pitäen mahdollista myöhemmin aloitettavaa elinkeinotoimintaa, voidaan hyödykkeen hankkivaa henkilöä pitää kuluttajana. Hyvänä esimerkkinä voitaisiin pitää juuri ammatillisia koulutuksia. Jos tilitoimiston omistaja menee esimerkiksi tilinpäätöskurssille saadakseen

uutta tietoa asiakkaitaan varten, ei kysymys välttämättä ole kuluttajasta. Jos taas aiemmin kirjanpitäjäksi valmistunut henkilö käy saman kurssin, koska pitää oman tilitoimiston perustamista yhtenä vaihtoehtona itsensä työllistämiseksi, voidaan häntä pitää kuluttajana.

3.2 Kulutushyödyke

”Kulutushyödykkeellä tarkoitetaan tässä laissa tavaroita, palveluksia sekä muita hyödykkeitä ja etuuksia, joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten” (KSL 1:3).

EU-direktiiveissä puhutaan kulutushyödykkeen sijasta usein tuotteesta. Esimerkiksi 11.5.2005 annettu direktiivi sopimattomista kaupallisista menettelyistä (Unfair Commercial Practices eli UCP) – direktiivin, jonka kautta EU on halunnut suojata kuluttajien taloudellisia etuja missä tahansa EU- alueella käytävän kaupan yhteydessä (ennen, kaupan aikana tai sen jälkeen), mukaan tuotteella tarkoitetaan:

”...tavaraa tai palvelua, kiinteä omaisuus, oikeudet ja velvoitteet mukaan luettuna”

Esityksestä (HE 360/92, 6) käy ilmi hallituksen halu laajentaa kulutushyödykkeen käsitettä KSL:ssa. Vanha käsite ei esityksen mukaan kattanut esimerkiksi ammatillisia koulutuspalveluita. Tässä viitataan lähinnä kaupallisella pohjalla toimiviin yrityksiin, joiden markkinoinnin kohderyhmänä ovat henkilöt, jotka haluavat kurssien avulla oppia uusia valmiuksia ja parantaa siten työnsaantimahdollisuuksiaan. Tämän opinnäytetyön kannalta on mielenkiintoista, että muutos perustuu juuri tietynlaisten koulutuspalvelujen huomioon ottamiselle.

Yhtenä perusteluna käsitteiden laajentamiselle nähdään siis ajatus siitä, että myös ammatillisia valmiuksia tarjoaviin kursseihin voitaisiin soveltaa Kuluttajansuojalain säännöksiä silloin kun tarjonta tapahtuu elinkeinonharjoittajalta yksityishenkilölle. Hallituksen esitys on tehty aikana, jolloin Suomessa elettiin sen historian ehkä pahinta lama-aikaa. Mahdollisuus toteuttaa elinikäistä oppimista lakisääteisen koulutuksen lisäksi myös yksityisillä koulutusmarkkinoilla ja siten parantaa työllisyyttä lienee ollut ajatuksena esityksen taustalla.

Mitä esityksessä tarkoitetaan ammatillisia valmiuksia tarjoavilla kursseilla? Esimerkkeinä esityksessä (HE 360/92, 6) mainitaan "...konekirjoitus- ja kirjanpito-kurssit, atk-kurssit sekä muihin toimistotehtäviin valmentavat kurssit, matkailualan kurssit, mannekiinikurssit samoin kuin sähkö- ja rakennuspiirtäjäkurssit". Jo sana kurssi viittaa lyhytaikaiseen koulutukseen ja esimerkkikursseista voi myös nähdä, että tarkoitus on ollut saada ihmiset oppimaan nopeasti uusia ammatteja, jotta he välttäisivät työttömyyden. Yksityiset koulutuspalvelut ovat kasvaneet ja monimuotoistuneet vuodesta 1992. Vaikka yhteiskunnassamme vallitsee tälläkin hetkellä pitkittynyt taantuma, käytetään yksityisiä koulutuspalveluja uuden ammatin oppimisen lisäksi myös olemassa olevan ammattitaidon ylläpitämiseen sekä kehittämiseen. Periaate on kuitenkin sama, yksityiset koulutuspalvelut ovat osaltaan mukana ehkäisemässä ja vähentämässä työttömyyttä. Tältä pohjalta voidaan ajatella, että myös nykypäivän ammattikorkeakoulujen kaupallisella periaatteella toimivat koulutuspalvelut voisivat olla verrattavissa esitettyihin (HE 360/92, 6) ammatillisia valmiuksia tarjoaviin kursseihin.

Säännökseen (KSL 1:3) lisättiin vuonna 1994 muut hyödykkeet ja etuudet. Myös ilmaisumuotoa korjattiin siten, että entisen "...joita tarjotaan tai olennaisessa määrässä käytetään yksityiseen kulutukseen" tilalle tuli "... joita tarjotaan luonnollisille henkilöille tai joita tällaiset henkilöt olennaisessa määrässä hankkivat yksityistä talouttaan varten". Uudella ilmaisulla haluttiin muuttaa ja laajentaa käsitettä siten, että sovellettaessa säännöstä painopiste olisi markkinoinnin kohderyhmällä entisen kohteen asemesta (HE 360/92, 45).

Seuraavassa KSL:n tarkoittamat kulutushyödykkeet on jaettu kolmeen, ominaisuuksiltaan erilaiseen ryhmään Herliniä (2014, 2-3 ja hallituksen esitystä (HE 360/92) mukaillen.

1. Käyttötarkoitus

Tavarat tai palvelukset, jotka valmistaja on alun perin tehnyt tai tuottanut nimenomaan yksityistä kulutusta varten. *Käyttötarkoitus* on siten ratkaiseva kriteeri. Tähän ryhmään kuuluvat tavanomaiset kotitaloustavarat, esimerkiksi kodinkoneet, auto, vaatteet ja elintarvikkeet. Palveluista selkeimmin yksityishenki-

löitä varten tuotettuja lienevät esimerkiksi parturi-, kodinkonehuolto- ja autokorjaamopalvelut.

2. Markkinoinnin kohderyhmä

Jos käyttötarkoitus ei ratkaise tavaran tai palvelun soveltuvuutta kulutushyödykkeeksi, käytetään kriteerinä *markkinoinnin kohderyhmää*. Tavaroiden ja palvelujen, joita markkinoidaan (myös) yksityisille kuluttajille, olipa valmistus- tai käyttötarkoitus mikä hyvänsä, voidaan katsoa olevan KSL:n tarkoittamia kulutushyödykkeitä.

3. Hankitaan olennaisessa määrin yksityiseen käyttöön

Tavara tai palvelus, jonka valmistusta ja markkinointia ei ole suunnattu yksityishenkilöille, mutta joita kuluttajat olennaisessa määrin hankkivat yksityiseen käyttöönsä, luetaan myös KSL:n mukaan kulutushyödykkeiksi. Herlerin (2014, 3) mukaan ilmaisulla ”olennaisessa määrin” tarkoitetaan absoluuttista, ei suhteellista osuutta käytöstä. Jos hyödykettä käytetään absoluuttisesti katsoen riittävä määrä yksityiseen käyttöön, se katsotaan kulutushyödykkeeksi, vaikka suhteellinen osuus olisikin pieni. Esimerkkinä mainitaan sementtisäkit, jotka on valta osin tarkoitettu ammattimaiseen käyttöön, mutta joita myös riittävässä määrin käytetään yksityisesti. (Mts, 3.)

3.3 Elinkeinonharjoittaja

3.3.1 Henkilötyypit

Kuluttajansuojalain mukaan elinkeinonharjoittajaksi voidaan katsoa luonnolliset henkilöt, yksityiset oikeushenkilöt sekä julkiset oikeushenkilöt (mikäli täyttävät säännöksen muut kriteerit). Lain piiriin kuuluvat siten kaikki yksityiset yritykset, olipa niiden yhtiömuoto mikä tahansa (osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yh-

tiö, osuuskunta) (KSL 1:5.) Luonnollisista henkilöistä mukana ovat myös yksityiset ammatinharjoittajat, jotka suljettiin pois kuluttaja-käsitteestä (Ks. 3.1.1).

Hallituksen esityksessä (HE 360/92, 46) sanotaan, ”että julkisyhteisöjen tarjoamat lakisääteiset palvelut, kuten koulutus, terveyden- ja sairaanhoito, lasten päivähoito ja muut vastaavat toiminnot, joita ei harjoiteta kaupallisten periaatteiden pohjalta, jäävät kuluttajansuojalainsäädännön ulkopuolelle.” Toisaalta kuntien ja valtion harjoittama elinkeinotoiminta voi myös kuulua KLS:n soveltamisalan piiriin silloin kun ne tarjoavat markkinoilla palveluksia yksityisille kuluttajille (esimerkiksi vesi- ja energialaitokset, jätehuolto, nuohous, viestintäpalvelut). Lain piirin ulkopuolelle jäävät sellaiset julkiset tahot, joiden toiminta perustuu julkisen vallan käyttöön (esimerkiksi poliisi- ja tuomioistuinpalvelut), sekä julkinen sosiaaliturva. (Herler 2014, 7; Peltonen & Määttä 2015, 67.)

3.3.2 Tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen

Ilmaisu ”tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen” lisättiin säännökseen vuonna 1994 hallituksen esityksen (HE 360/92, 46) mukaisesti. Hallitus esitti lisäystä, koska se halusi painottaa, että vain sellainen toiminta, joka tähtää tulon tai taloudellisen hyödyn hankkimiseen, kuuluu kuluttajansuojalain piiriin. Kaupallisen toiminnan kriteeriä haluttiin korostaa, koska sen perusteella julkisyhteisöjen järjestämät, pääosin verovaroin rahoitettavat ja ilman taloudellisia tulostavoitteita tarjottavat koulutus, terveyden- ja sairaanhoito, lasten päivähoito ja muut vastaavat palvelut voitiin jättää lain ulkopuolelle (HE 360/92, 46). Toisin sanoen, koska hallitus toisaalta halusi saada ammatillisia valmiuksia tarjoavan kurssitoiminnan mukaan lain piiriin, sen oli toisaalta erotettava ko. toiminta vastaavasta julkisen tahon tarjoamasta lakisääteisestä koulutuspalvelusta.

Alkuperäisestä säännöksestä tämä ei käynyt tarpeeksi selkeästi ilmi, joskin hallituksen esityksessä (HE 8/1977, 15) mainitaan, että elinkeinonharjoittajan toiminnan tulee olla taloudelliseen toimintaan tähtäävää toimintaa, joka sisältää yrittäjäriskin.

3.3.3 Ammattimainen kaupankäynti

Kuluttajansuojalain mukainen (KSL 1:5) ammattimaisen kaupankäynnin käsite on toisaalta laaja, toisaalta rajanveto ammattimaisen ja ei-ammattimaisen välillä ei ole yksiselitteinen (Herler 2014, 6). Ammattimaista toimintaa ei välttämättä ole sidottu aikaan tai paikkaan. Se voi olla lyhyt- tai pitkäkestoista, jatkuvaa tai tilapäistä. Samoin toiminta voidaan lukea ammattimaiseksi, vaikka mitään varsinaista toimipaikkaa ei olisikaan.

Yrittäjäriskistä ja mahdollisesta tappiosta huolimatta taloudelliseen toimintaan tähtääminen ei edellytä taloudellisen voiton tavoittelua. Sen sijaan Kuluttajansuojalain mukaisen elinkeinonharjoittamisen tulee sisältää ansiotarkoitus, mikä edellyttää sitä, että tavaroita ja palveluita myydään vastiketta vastaan.

3.3.4 Pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi

Koska jo kuluttajan ja kulutushyödykkeen käsitettä oli laajennettu, tehtiin myös elinkeinonharjoittajan käsitteeseen yhdenmukaistava sanallinen muutos vuonna 1994. Alkuperäisen säännöksen, ”... pitää kaupan, myy tai muutoin vastiketta vastaan luovuttaa kulutushyödykkeitä” muutettiin muotoon ”... pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi”.

Tuokaan muutos ei näyttäisi riittävän kattamaan uudenlaisia ja alati monimuotoistuvia kaupankäyntitapoja. Kuluttajavirasto on esimerkiksi viitannut oikeusministeriölle antamassaan lausunnossa (26.4.2012) tapauksiin, joissa yritykset ovat tarjoutuneet ostamaan kultaesineitä yksityishenkilöiltä. Tällaisessa kaupankäynnissä myyjänä onkin kuluttaja, jonka vuoksi siihen ei Suomessa ole voitu soveltaa kuluttajansuojalakia kun taas joissakin EU-maissa toimintaa on arvioitu UCP-direktiivin säännösten perusteella (mts). Myös raha perinteisenä vastikkeena on saanut rinnalleen uusia muotoja. Digitalisaation kasvun myötä on lisääntynyt sosiaalisessa mediassa käytävä, niin sanottu ilmaisten hyödyk-

keiden kauppa, jossa vastikkeena usein käytetään henkilötietoja. Näihin tapauksiin voidaan puuttua UCP- direktiivin nojalla. (Peltonen & Määttä 2015, 44.)

UCP-direktiivin määritelmä elinkeinonharjoittajasta poikkeaa kuluttajasuojalain vastaavasta. Sen mukaan: ”elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan ”luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, joka tämän direktiivin alaan kuuluvissa kaupallisissa menettelyissä toimii tarkoituksessa, joka liittyy hänen elinkeino-, liike-, käsiteollisuus- tai ammattitoimintaansa, ja elinkeinonharjoittajan nimissä tai puolesta toimivaa henkilöä”. Myyminen, kaupan pitäminen ja tarjoaminen on korvattu kaupallisilla menettelyillä, joihin voitaneen lukea myös ostaminen. Määritelmässä ei myöskään ole mainittu vastikkeellisuutta. (Peltonen & Määttä 2015, 45.)

4 AMMATTIKORKEAKOULU JA KULUTTAJANSUOJALAKI

Kuten aiemmin luvussa 3.3.1 on todettu, ammattikorkeakoulujen suorittamat lakisääteiset tehtävät eivät kuulu kuluttajansuojalain soveltamisalan piiriin. Tässä luvussa pyritään selvittämään soveltuvatko kuluttajansuojalaissa todetut tunnusmerkit ammattikorkeakoulujen harjoittamaan liiketoimintaan.

4.1 Ammattikorkeakoulun kuluttaja-asiakkaat ja kulutushyödykkeet

KSL:n tarkoittamina kuluttajina voidaan pitää niitä ammattikorkeakoulujen harjoittaman liiketoiminnan asiakkaita, jotka ovat luonnollisia henkilöitä ja jotka hankkivat koulutusta tai palveluita pääasiallisesti muuhun tarkoitukseen kuin harjoittamaansa elinkeinotoimintaan. (KSL 1:4; Peltonen & Määttä, 52; ks. myös luku 3.1.) Kuluttaja-asiakkaat eroavat lakisääteistä tutkintoa ilmaiseksi suorittavista opiskelijoista, jotka ovat osa ammattikorkeakouluyhteisöä (AmkL 1:3) ja ovat julkisoikeudellisessa suhteessa siihen. Kuluttaja-asiakkaat ovat maksavia, ammattikorkeakouluyhteisön ulkopuolisia itsenäisiä opiskelijoita, joiden kohdalla noudatetaan yksityisoikeudellisia lakeja. Kuluttaja-asiakkaat voivat osallistua täydennyskoulutukseen ja/tai tutkinto-opetukseen.

Turun AMK:n palveluliiketoiminnan koulutushaussa on jaoteltu erikseen koulutukset yrityksille sekä koulutukset yksityishenkilöille. ”Yksityisille kuluttajille tarjotut koulutukset ovat useimmiten valmiita tuotteita kun taas yritykset tilaavat mielellään räätälöityjä tuotteita”, sanoo asiakasvastaava Marianne Renvall. Vaikka tuotteet on näin jaoteltu käyttäjien mukaan, on mahdollista, että koulutuksen tilaajat, osallistujat ja maksajat vaihtuvat tilanteesta riippuen. Täydennyskoulutuspäällikkö Pirjo Koskiahteen mukaan varsinkin täydennyskoulutuksen kohdalla raja kuluttajalle ja yritykselle sopivan tuotteen välillä on häilyvä. Palvelujen

suuntaaminen tietylle ryhmälle ei siten ratkaise niiden kuulumista kuluttajansuojalain tarkoittamien kulutushyödykkeiden piiriin. (HE 360/92, 46.)

4.2 Ammattikorkeakoulu elinkeinonharjoittajana

”Elinkeinonharjoittajalla tarkoitetaan tässä laissa luonnollista henkilöä taikka yksityistä tai julkista oikeushenkilöä...” (KSL 1:5)

Hallituksen esityksessä (HE 8/1977, 16) todetaan, että kuluttajansuojalakia voidaan soveltaa myös sellaisen oikeushenkilön, esimerkiksi osakeyhtiön toimintaan, jonka omistaa kokonaan tai osittain julkisyhteisö. Vaikka ammattikorkeakoulu ei itsessään ole julkisoikeudellinen laitos, se on osa julkista korkeakoululaitosta ja sitä voidaan pitää julkisena tahona, jotka Herlerin (2014, 7) mukaan voidaan myös nähdä KSL:n mukaisina elinkeinonharjoittajina silloin, kun ne toimivat markkinoilla ja tarjoavat siellä kuluttajille palveluitaan.

Palvelut, jotka julkisyhteisö voi uskoa hoidettavaksi yksityiselle elinkeinonharjoittajalle tai joita yksityiset elinkeinonharjoittajat yleensä ottaen harjoittavat, kuuluvat todennäköisimmin KSL:n piiriin (Herler 2014, 7; Peltonen & Määttä 2015, 67). Tästä on esimerkkinä Kuluttajariitalautakunnan 15.2.2002 antama ratkaisu (KVL 00/35/2322). Kyseessä on tapaus, jossa ”Kuluttajat (K: t) tilasivat hääjuhlaruokailun 200 hengelle ammattiopistolta häätilaisuuteen 2.9.2000. Ammattiopiston oppilaat valmistivat ruoan opettajien johdolla.” Kuluttajille ja ammattiopistolle syntyi riita hinnasta.

Ennen ratkaisun tekemistä Kuluttajariitalautakunnan oli otettava kantaa omaan toimivaltaansa, toisin sanoen ratkaistava oliko kysymyksessä elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välinen erimielisyys. Palvelun tilaajahan oli tapauksessa selkeästi kuluttaja, mutta lautakunnan oli päätettävä toimiko ammatti-instituutti KSL:n tarkoittamana elinkeinonharjoittajana, jolloin ratkaisu kuuluisi lautakunnan toimivallan piiriin. Ammattiopisto oli monen kunnan yhteinen ammattiopisto ja sai rahoituksen valtiolta. Työt tehtiin opetustyönä.

Lautakunta piti itseään toimivaltaisena, mitä se perusteli hallituksen esityksellä kuluttajansuojalainsäädännöksi (8/1977, 16), jossa todetaan, ”että sitä, että yk-

sityiset elinkeinonharjoittajat harjoittavat kyseistä toimintaa ja se täyttää muut kuluttajansuojalain soveltamisedellytykset, voidaan pitää osoituksena siitä, että kuluttajansuojalakia voidaan soveltaa julkisyhteisön vastaavaan toimintaan”.

Näin ollen on vahvoja perusteita sille, että ammattikorkeakoulun harjoittaman liiketoiminnan voidaan katsoa edustavan elinkeinonharjoittamista, koska markkinoilla toimii useita yksityisiä yrityksiä, jotka samaan tapaan tarjoavat ja myyvät koulutusta.

4.2.1 Tuloa ja taloudellista hyötyä tavoitteleva liiketoiminta.

”joka tuloa tai muuta taloudellista hyötyä saadakseen...”

Herlerin (2014, 6) mukaan elinkeinonharjoittajan keskeisimmät tunnusmerkit ovat taloudellisen hyödyn tavoittelu sekä ammattimainen kaupankäynti. Myös Peltonen & Määttä (2015, 67) katsovat, että keskeisin edellytys elinkeinonharjoittamiselle KSL:n mukaan on se, että toiminnan tarkoituksena on tulon tai taloudellisen hyödyn hankkiminen. Taloudellisella hyödyllä ei hallituksen esityksessä (HE 8/1977, 16) tarkoiteta välttämättä sitä, että elinkeinonharjoittajan tulisi tavoitella taloudellista voittoa itselleen tai jollekin toiselle. Se, että ammattikorkeakoulu ei AmkL:n mukaan voi tavoitella voittoa, ei siten ole esteenä sille, että sitä KSL:n mukaan voitaisiin pitää elinkeinonharjoittajana. Taloudellinen hyödyn tavoittelu tulee tässä nähdä vastakohtana esimerkiksi julkisten yhteisöjen lakisääteisille palveluille tai yleishyödyllisten yhdistysten toiminnalle, joka ei niille itselleen tai jollekin toiselle tuota tuloa tai muuta taloudellista hyötyä (Peltonen & Määttä 2015, 58).

Perusteet ammattikorkeakoulujen taloudellisen hyödyn tavoittelulle on luotu jo hallituksen esityksessä uudeksi yliopistolaiksi. Esityksessä hallitus on käyttänyt hyväkseen yliopistoja koskevia valtion tiede- ja teknologianeuvoston arviointia sekä OECD:n teematutkimusta, joiden mukaan olisi erittäin tärkeää, että yliopistot saisivat lisää taloudellista toimivaltaa voidakseen joustavasti harjoittaa taloudellista toimintaa ja siten monipuolistaa rahoituspohjaansa. Yliopistojen harjoit-

tama liiketoiminta olisi siten jatkossa yksi osa niiden rahoitusta. (HE 7/2009, 27-28, 35.)

Hallituksen esityksessä uudeksi ammattikorkeakoululaiksi, todetaan, että ”Yliopistojen tapaan myös ammattikorkeakouluilla olisi mahdollisuus harjoittaa liiketoimintaa...”. Jos liiketoiminnasta syntyy ylijäämää, voi ammattikorkeakoulu hyödyntää sen omassa toiminnassaan. (HE 26/2014, 27.) Ammattikorkeakouluihin pätevät siten samat perustelut (yllä) kuin yliopistoihin, mikä tukee sitä päätelmää, että ammattikorkeakoulun harjoittaman liiketoiminnan tarkoituksena on hankkia tuloa ja taloudellista hyötyä.

4.2.2 Ammattimainen liiketoiminta

”...ammattimaisesti pitää kaupan, myy tai muutoin tarjoaa kulutushyödykkeitä vastiketta vastaan hankittaviksi.”

Ammattimaisella tarkoitetaan sivistyssanakirjan mukaan ammatin tavoin harjoitettavaa. Ammattikorkeakoulujen harjoittama liiketoiminta on yleisesti ottaen organisoitua ja jatkuvaa. Ainakin osa ammattikorkeakoulujen työntekijöistä hoitaa jossain muodossa liiketoimintaan liittyviä tehtäviä. Liiketoimintaa varten on yleensä myös kehitetty omat tuotteensa, joista ammattikorkeakoulu perii markkinoiden mukaisen maksun, mikä on osoitus elinkeinotoiminnan edellyttämästä ansiotarkoituksesta.

Vaikka rajaa ammattimaisen ja ei-ammattimaisen toiminnan välille ei ole helppo vetää eikä ammattimaisuus välttämättä edes edellytä pitkäaikaisuutta tai toimintoja, voidaan ammattikorkeakoulujen harjoittamaa liiketoimintaa joka tapauksessa pitää ammattimaisena, varsinkin kun sitä vertaa edellä esimerkkinä olleeseen Kuluttajariitalautakunnan 15.2.2002 antamaan ratkaisuun:

”Saadun selvityksen perusteella ammattiopisto on veloittanut häätilaisuuden järjestämisestä ruokatarvikkeiden hinnan lisäksi palkkaa oppilaiden ja opettajien työstä. Oppilaiden palkka on ammattiopiston ilmoituksen mukaan mennyt osaston hyväksi. Ammattiopisto tekee tilaustöitä useasti. Toimintaa voidaan pitää ammattimaisena.” (KVL 00/35/2322.)

Täten voidaan katsoa, että ammattikorkeakoulujen harjoittama liiketoiminta täyttää kaikki KSL:ssa todetut elinkeinonharjoittamisen tunnusmerkit.

5 KANSAINVÄLISTEN SOPIMUSTEN LAINVALINTAKYSYMYKSESTÄ

Koulutusviennin laajennettua ammattikorkeakoulujen toisena sopimusosapuolena on yksittäisiä ulkomaisia opiskelijoita, mikä on otettava huomioon sopimuksia laadittaessa. Ammattikorkeakoulujen kannalta on tärkeää miettiä millaisia sopimukseen liittyviä riitatilanteita saattaa syntyä ja mitä lakeja niihin tulisi soveltaa.

Valtioiden oikeusnormit tai niiden tapa tulkita yhteisiä normeja saattavat poiketa toisistaan oleellisestikin, mikä perustuu niiden erilaisiin oikeuspoliittisiin tavoitteisiin, oikeuskulttuureihin, oikeuslähteisiin sekä laintulkintasääntöihin (Klami & Kuisma 2000, 16). Seuraavassa perehdytään kansainvälisten sopimusten lainvalintakysymyksiin.

5.1 Kansainvälinen yksityisoikeus

Kansainvälisellä yksityisoikeudella tarkoitetaan kysymystä siitä, minkä maan laki valitaan sovellettavaksi kussakin tapauksessa. (Klami & Kuisma 2000, 15). Kuten Bogdan (2012, 26) toteaa, sana ”kansainvälinen” on siinä mielessä harhaanjohtava, että ei ole olemassa yhtä yhteistä kansainvälistä lakia, jota voitaisiin soveltaa, vaan eri mailla on oma kansainvälinen yksityisoikeusjärjestelmänsä, edes EU:n sisällä ei täysin ole onnistuttu harmonisoimaan sääntöjä. Kansainvälisellä viitataan tässä enemmän siihen, että sopimuksen tekijät ovat eri valtioista. (Bogdan 2012, 27; Liukkunen 2012, 2-3.)

Lainvalintakysymyksiä tarkastellaan aina jonkin valtion näkökulmasta käsin, koska se, mitä lakia sopimussuhteeseen sovelletaan, riippuu siitä, minkä valtion näkökulmasta vastausta etsitään. Suomessa sovelletaan 17.12.2009 tai sen jälkeen tehtyihin sopimuksiin Rooma I – asetusta, jonka soveltamisalana on juuri sopimusvelvoitteisiin sovellettavan lain määrittäminen siviili- ja kauppaoikeuden alalla (Liukkunen 2012, 65- 66).

5.2 Sopimusvapaus ja lakiviittaus

Rooma I – asetus lähtee siitä, että sopimuksen osapuolet voivat yhdessä vapaasti valita minkä maan lakia sopimuksessa sovelletaan (Rooma I, 3:1). Jos sopimusosapuolina ovat esimerkiksi Suomi ja Kreikka, ne voivat valita sopimukseen sovellettavaksi laiksi Suomen, Kreikan tai vaikkapa Saksan lain. Sen sijaan viittaus ei voi koskea esimerkiksi EU-oikeutta tai jotakin uskonnollista oikeutta, koska ne eivät ole minkään valtion lakeja.

Lakiviittaus voidaan sopia koskemaan vain osaa sopimuksesta. Myös hiljainen (konkludentti) viittaus on mahdollinen, toisin sanoen lakiviittauksen voidaan katsoa olevan olemassa vaikka sitä ei olisi sopimukseen merkitty, jos se selvästi käy ilmi sopimusehdoista tai tapaukseen liittyvistä olosuhteista. Osapuolilla on myös mahdollisuus sopia lakiviittauksen muuttamisesta ilman että se vaikuttaisi sopimuksen pätevyyteen tai heikentäisi kolmansien osapuolien oikeuksia. (Rooma I, 3:1,2; Liukkunen 2012, 82 -83, 86.)

Sopijaosapuolet eivät kuitenkaan saa kiertää omia kansallisia pakottavia säännöstöjään valitsemalla jonkin sellaisen maan lain, josta pakottavuus puuttuu, sovellettavaksi kansallisessa tapauksessa. (Rooma I, 3:3; Liukkunen 2012, 95). Suomalaiset osapuolet eivät voi sopia noudattavansa esimerkiksi Japanin työaikalakia, jonka avulla voisivat teettää enemmän ylitöitä kuin Suomen vastaava laki sallii. Samoin on laita EU:n säännösten kohdalla: jäsenmaiden sopimusosapuolet eivät voi valita sellaista lakia, joka estäisi noudattamasta EU:n pakottavia säännöksiä (Rooma I, 3:4; Liukkunen 2012, 97 -98).

5.3 Lainvalinta lakiviittauksen puuttuessa sopimuksesta

Kun sopimuksesta puuttuu lakiviittaus, tehdään lainvalinta objektiivisten liittymäsääntöjen perusteella. Rooma I – asetuksen 4(1). artikla sisältää **ensisijaisesti** sovellettavan **presumptio- eli olettamäsääntöluettelon**, joka koskee kahdeksaa eri sopimustyyppiä. Sopimustyyppejä ovat esimerkiksi irtaimen tavaran kauppa, esineoikeutta kiinteään omaisuuteen tai kiinteään omaisuuden vuok-

raamista koskeva sopimus ja franchise-sopimus. (Rooma I, 4:1; Liukkunen 2014, 100- 107.)

Tämän opinnäytetyön kannalta mielenkiintoisin sopimustyypeistä on palvelun suorittamista koskeva sopimus, josta 4. artiklan 1b kohdassa sanotaan näin:

”palvelun suorittamista koskevaan sopimukseen sovelletaan sen maan lakia, jossa palvelun suorittajan asuinpaikka on;”

Liukkunen (2012, 103) katsoo, että palvelulle tulee antaa laaja merkityssisältö, koska Rooma I (johdanto-osa, kohta 17) asetuksessa kehoitetaan tulkitsemaan palvelun suorittamisen käsitettä samalla tavalla kuin sitä on tulkittu Bryssel I (7:1b) – asetuksessa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa...palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava”

Tulkinta-apua saadaan SEUT 57(1) artiklasta, jonka mukaan palveluilla tarkoitetaan ”suorituksia, joista tavallisesti maksetaan korvaus ja joita määräykset tavaroitten, pääomien tai henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta eivät koske”. EU-oikeudessa palvelun käsite siis on laaja-alainen. (Liukkunen 2012, 103 -104.)

Toiseksi, mikäli sopimuksesta puuttuu lakiviittaus eikä sen voida katsoa kuuluvan em. presumptioluettelon piiriin, tulee selvittää voitaisiinko siihen soveltaa **luonteenomaisen suorituksen sääntöä** (Rooma I, 4:2). Tämän säännön mukaan sovelletaan sen osapuolen asuinpaikan lakia, joka vastaa sopimuksen luonteenomaisesta suorituksesta, jolla taas tarkoitetaan muuta sopimussuoritusta kuin rahasuoritusta (Liukkunen 2012, 102, 111). Tällä säännöllä pystytään siten määrittämään, kumpi osapuolista on sopimuksen mukaisen palvelun suorittaja (luonteenomainen suoritus) ja kumpi palvelun tilaaja ja maksaja (rahasuoritus).

Jos kaikista tapaukseen liittyvistä olosuhteista käy ilmi, että sopimus liittyy selvästi läheisemmin johonkin toiseen maahan kuin mitä presumptio- tai luonteenomaisen suorituksen säännöissä on tarkoitettu, noudatetaan tuon toisen maan lakia. Tätä kutsutaan **varaventiilisäännöksi**. Esimerkkinä voitaisiin pitää rakennusurakkasopimusta, joka ei kuulu mihinkään presumptioluettelon sopimus-

tyyppiin. Lainvalinta voitaisiin tehdä urakoitsijan asuinpaikan mukaan luontaisen suorituksen perusteella. Toisaalta pitkäkestoisissa ja laaja-alaisissa urakoissa voitaisiin nähdä olosuhteiden olevan sellaiset, että sopimus liittyy lähemmin urakan suorituspaikkaan kuin urakoitsijan kotimaahan, minkä perusteella voitaisiin soveltaa varaventiilisääntöä. On huomattava, että, että varaventiilisääntöön suhde presumptiosääntöön ja luonteenomaisen suorituksen sääntöön ei ole hierarkkinen vaan sen tarkoitus on täydentää niitä. Varaventiilisääntöä ei voi myöskään käyttää elleivät presumptiosääntöön ja luonteenomaisen suorituksen sääntöön edellytykset täyty. Tuomioistuimen tulee aina ennen kahden ensimmäisen sääntöön soveltamista tarkistaa, voisiko varaventiilisääntöä käyttää niiden sijaan. (Rooma I, 4:3; Liukkunen 2012, 111- 113.)

Kolmanneksi, jos presumptiosäännöt eivät ole sovellettavissa eikä ole mahdollista määrittää sopimukselle ominaista suoritusta, on otettava käyttöön sääntö, jonka mukaan sopimuksessa noudatetaan **sen maan lakia, johon sopimus läheisimmin liittyy**. Sovellettavaa lakia harkittaessa verrataan kaikkia käsillä olevia merkityksellisiä liittymiä keskenään ja pyritään löytämään se, joka läheisimmin liittyy sopimukseen. Tällöin voidaan ottaa huomioon esimerkiksi osapuolten kansalaisuus, asuinpaikka tai sopimuksen suorituspaikka. Tässä kolmannessa vaihtoehdossa kaikista tekijöistä läheisin liittymä ratkaisee kokonaan sovellettavan lain kun taas varaventiilisääntössä se on vaihtoehtona kahdelle ensimmäiselle säännölle. (Rooma I, 4:4, Liukkunen 2012, 212.)

5.4 Kuluttajasopimukset

Rooma I – asetuksessa on edellä mainittuja sopimuksia koskevien sääntöjen lisäksi myös erityisiä sopimustyyppisiä koskevia liittymäsääntöjä, kuten kuluttaja- ja työsopimukset sekä kuljetus- ja vakuutus sopimukset. Nämä sopimukset on tehty suojaamaan heikompaa osapuolta ja niiden tehtävänä on rajoittaa lakiviittausten vaikutuksia. (Liukkunen 2012,122- 123.) Tässä alaluvussa perehdytään tarkemmin kuluttajasopimukseen.

5.4.1 Kuluttajasopimuksen määrittelyä

Artiklan 6(1) kohdassa määritellään kuluttajasopimusta seuraavasti:

”...sopimukseen, jonka luonnollinen henkilö on sellaista tarkoitusta varten, jonka ei voida katsoa liittyvän hänen elinkeino- tai ammattitoimintaansa (”kuluttaja”), tehnyt toisen henkilön kanssa tämän harjoittaman elinkeino- tai ammattitoiminnan (”elinkeinonharjoittaja”) yhteydessä...” (Rooma I, 6:1).

Kuluttajan käsite on Rooma I:ssä pitkälti samanlainen kuin kuluttajansuojalaissa ja kuluttajadirektiivissä (ks. luku 3.1). Pieniä tulkintaeroja kuitenkin löytyy. Rooma I – asetuksesta ei voi lukea miten toimitaan sellaisissa tapauksissa, joissa henkilö on tehnyt sopimuksen sekä kuluttajana että ammatinharjoittajana. Tulkinnassa käytetään apuna EUT:n oikeuskäytäntöä, jonka mukaan henkilöä voidaan pitää kuluttajana, mikäli sopimus liittyy hänen ammattiinsa niin heikosti, että se koko oikeustoimeen nähden on vähäpätöistä. Kuluttajaksi ei myöskään tulkita yksityishenkilöä, joka tekee sopimuksen ajatuksenaan (ehkä) ryhtyä ammatinharjoittajaksi. (vrt. pääasiallisuuskaiteeri, luku 3.1.3). (Liukkunen 2014, 128- 129.)

Edelleen kuluttajasopimuksessa edellytetään että toinen sopimusosapuoli harjoittaa elinkeino- tai ammattitoimintaa. Tässä poiketaan heikomman osapuolen eduksi Artiklan 4(1b) palvelusopimuksesta, jossa molemmat osapuolet voivat olla myös luonnollisia henkilöitä tai ammatinharjoittajia. (Liukkunen 2014, 104). Ero on luonnollisesti vastaavanlainen kuin esimerkiksi kuluttajansuojalain ja kauppalain välillä.

5.4.2 Kuluttajasopimuksen soveltamisesta

Kuluttajasopimukseen ”sovelletaan sen maan lakia, jossa kuluttajan asuinpaikka on, edellyttäen että elinkeinonharjoittaja

- a) harjoittaa kaupallista tai ammattitoimintaansa maassa, jossa kuluttajan asuinpaikka on, tai

b) suuntaa millä tahansa tavalla tällaista toimintaa kyseiseen maahan tai useisiin maihin kyseinen maa mukaan lukien,

ja että sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin.” (Rooma I, 6:1a-b.)

Artiklan 1a – kohta on selkeä, mutta mitä tarkkaan ottaen tarkoitetaan kohdan b sanonnalla ”suuntaa millä tahansa tavalla”? Kohdalla viitataan internetin välityksellä tehtäviin sopimuksiin sekä muihin etäsopimuksiin. Elinkeinonharjoittajan ei edellytetä olevan fyysisesti läsnä kuluttajan asuinvaltiossa, vaan hän voi olla yhteydessä kuluttajaan esimerkiksi television, puhelimen tai www-sivustojen kautta. Toisaalta pelkkä pääsy www-sivustoille ei riitä artiklan soveltamiseen. Elinkeinonharjoittajan tulee aktiivisesti suunnata toimintaansa ja osoittaa halunsa käydä kauppaa kuluttajan asuinvaltiossa esimerkiksi kehottamalla internetsivustoillaan kuluttajaa tekemään etäsopimuksen. Lisäksi molempien alakohtien (a ja b) yhteydessä on toteuduttava myös kriteeri siitä, että sopimus kuuluu kyseisen toiminnan piiriin. (Liukkunen 2012, 131 – 135.)

Jos edellä mainitut artiklan 6:1 a tai b alakohdan kriteerit jäävät täyttymättä, tehdään lainvalinta 3 ja 4 artiklan mukaisesti (Rooma I, 6:3). Kuluttajasopimuksia koskevaa kuudetta artiklaa ei myöskään sovelleta ”palvelujen suorittamista koskevaan sopimukseen, jos palvelut on määrää suorittaa kuluttajalle yksinomaan muussa kuin siinä maassa, jossa hänen asuinpaikkansa on” (Rooma I, 6:4a). Näiden sopimusten katsotaan liittyvän läheisemmin valtioon, jossa palvelut suoritetaan (Liukkunen 2012, 141).

5.4.3 Vähimmäissuojasääntö

Kuluttajasopimukseen voidaan liittää lakiviittaus artiklan 3 mukaisesti (ks. 4.1.1). ”Lakiviittaus ei saa kuitenkaan johtaa siihen, että kuluttaja menettää hänelle sellaisin säännöksin annetun suojan, joista ei voida sopimuksin poiketa sen lain mukaan, jota lakiviittauksen puuttuessa olisi 1 kohdan nojalla sovellettu (Rooma I, 6:2). Tällä niin sanotulla vähimmäissuojasäännöllä halutaan turvata kuluttajan mahdollisuus saada suojaa oman valtionsa pakottavasta laista, jota ei voida lakiviittauksella ohittaa. (Liukkunen 2012, 137 -138.) Ajatellaan vaikkapa, että

puolalainen kuluttaja ja saksalainen ammatinharjoittaja viittaavat sopimuksensa USA:n lakiin. Riidan sattuessa huomataan, että USA:n laki ei suojaa kuluttajaa yhtä hyvin kuin Puolan pakottava laki, jolloin vähimmäissuojasäännön mukaan noudatetaan Puolan lakia.

Jossain tapauksissa myös artiklan 3(4) kohdassa tarkoitettu EU-sääntelyn soveltaminen vähimmäissuojasäännön rinnalla voi parantaa jäsenvaltion kuluttajan suojaa. Tämä tulee kyseeseen esimerkiksi silloin, kun kansallinen pakottava sääntely ei ole riittävä. (Liukkunen 2012, 138- 139.) Edellistä esimerkkiä jatkamalla voitaisiin kuvitella, että Puolassa ei ole pakottavaa lakia, joka riittävästi suojaisi puolalaista kuluttajaa. Tuomioistuinvaltion tulisi tällöin soveltaa lisäksi pakottavaa EU-sääntelyä. Jos taas esimerkiksi kuluttaja olisi vaikkapa intialainen, ei artiklan 3(4) kohtaa voitaisi soveltaa, koska sen mukaan, lakiviittausta lukuun ottamatta, kaikkien tilanteeseen liittyvien seikkojen tulee liittyä vain yhteen tai useampaan jäsenvaltioon (Liukkunen 2012, 145).

Edelleen vähimmäissuojasääntöä voidaan täydentää kansainvälisesti pakottavilla säännöksillä (ks. Rooma I, 9; Liukkunen 139- 140). Jos edellä olevan esimerkin intialainen kuluttaja ei saisi tarpeeksi suojaa oman maansa pakottavan lain nojalla, tulisi tuomioistuinvaltion harkita kansainvälisesti pakottavan lain soveltamista.

5.5 Kuluttajansuojadirektiivit ja lainvalinta

Myös EU-oikeuden käyttämät, kuluttajaoikeutta harmonisoivat kuluttajansuojadirektiivit sisältävät lainvalintaa koskevia säännöksiä. Kuluttajansuojadirektiivit ovat vähimmäisdirektiivejä ja koskevat Euroopan talousalueen valtioita. Niiden lainvalintaa koskevia sääntöjä sovelletaan tapauksissa, joilla on ”läheinen yhteys” yhden tai useamman jäsenvaltion alueeseen huolimatta siitä, että tapauksella olisi liittymiä myös kolmansiin valtioihin. Kuluttajansuojadirektiivien lainvalintasäännöt ovat siten väljemmät kuin EU:n sisäisiä tilanteita säätelevä Rooma I -asetuksen artikla 3(4). (Liukkunen 2012, 142- 143, 145.)

Kuluttajansuojadirektiivien lainvalintasäännöt poikkeavat soveltamisalaltaan myös Rooma I – asetuksen 6 artiklasta ja ne ovat hierarkiassa etusijalla Rooma I–asetukseen nähden (Rooma I, 23). Siten myös ne KSL:n lainvalintaa koskevat säännöt, jotka perustuvat kuluttajansuojadirektiiveihin, ovat etusijalla Rooma I–asetukseen nähden. KSL:n lainvalintasääntöjen mukaan kuluttajansuojalaissa tarkoitettuihin sopimusvelvoitteisiin sovelletaan Rooma I – asetusta edeltävää Rooman yleissopimusta (KSL, 12:1f). Käytännössä kuitenkin Suomessa sovelletaan kuluttajasopimukseen Rooma I – asetusta, siltä osin kuin ne kuuluvat asetuksen piiriin, 17.12.2009 tai sen jälkeen tehtyihin sopimuksiin (Liukkunen 2012, 145- 146).

Tässä opinnäytetyössä perehdytään jatkossa (luku 6) tarkemmin niiden sopimusten lainvalintakysymyksiin, joiden osapuolina ovat ammattikorkeakoulut ja yksittäiset ulkomaiset täydennyskoulutusopiskelijat sekä EU:n ja/tai ETA:n ulkopuolisista maista olevat yksittäiset opiskelijat. Opinnäytetyössä keskitytään näihin sopimuksiin, ja varsinkin viimeksi mainittuihin, koska ne ovat uusi tuote koulutusviennissä ja siten tutkimaton alue lainvalinnan suhteen. Lisäksi ne liittyvät läheisesti tutkimuskysymykseen, jossa pohditaan ammattikorkeakoulun liiketoiminnan yhtymäkohtia kuluttajansuojalain kanssa.

6 LAINVALINTALAUSEKKEEN MERKITYS KANSAINVÄLISISSÄ KOULUTUSPALVELUSOPIMUKSISSA

Rooma I- sopimuksessa (6:1) kuluttajasopimuksella tarkoitetaan elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä sopimusta. Kuten edellä todettiin, ammattikorkeakouluja voidaan pitää elinkeinonharjoittajina siltä osin kuin ne harjoittavat lakisääteisiä tehtäviään tukevaa liiketoimintaa. Koulutusvienti on osa tuota liiketoimintaa, joten kun ammattikorkeakoulut myyvät koulutuspalveluita yksittäisille ulkomaisille kuluttajille, on kysymys kuluttajasopimuksesta. Käytännössä kuluttajana voi olla kahdenlaisia opiskelijoita:

1. EU:n tai ETA:n alueelta tuleva täydennyskoulutusta ostava (esimerkiksi saksalainen) opiskelija
tai
2. EU:n tai ETA:n ulkopuolelta tuleva (esimerkiksi kiinalainen) opiskelija, joka ostaa joko täydennyskoulutuspalveluita tai maksaa tutkinto-opiskelustaan.

Kun jatkossa puhutaan saksalaisesta tai kiinalaisesta opiskelijasta, tarkoitetaan sillä yllä mainittujen esimerkkien mukaisia opiskelijoita.

6.1 Sopimuksessa on lakiviittaus

Mahdollisessa ammattikorkeakoulun ja saksalaisen tai kiinalaisen opiskelijan välisessä riitatilanteessa on merkitystä sillä, onko sopimukseen merkitty lakiviittautusta. Jos ammattikorkeakoulu ja opiskelija ovat lisänneet tekemäänsä sopimukseen lakiviittauksen, noudatetaan sovittua lakia. Noudatettavan lain valinta on tärkeää, koska mitä tutumpi laki on ammattikorkeakoulun kannalta, sitä pienemmät ovat sen riskit.

On kuitenkin hyvä muistaa, että vähimmäissuojasääntö (Rooma I, 6:2) suojaa kuluttajaa lakiviittauksesta huolimatta. Jos esimerkiksi kiinalaisen opiskelijan kohdalla olisi sopimuksessa sovittu noudatettavan Suomen lakia, voisi opiskelija vedota Kiinan lakiin niiltä osin kuin Kiinan kuluttajansuoja olisi pakottaja ja hänen kannaltaan edullisempi kuin Suomen laki. Saksalainen opiskelija voisi samoin perustein vaatia huomioitavan Saksan lain lisäksi EU-sääntelyyn. Edelleen on mahdollista, että molempien kohdalta tulisi joltain osin noudattaa pakottavia kansainvälisiä säädöksiä.

6.2 Sopimuksesta puuttuu lakiviittaus

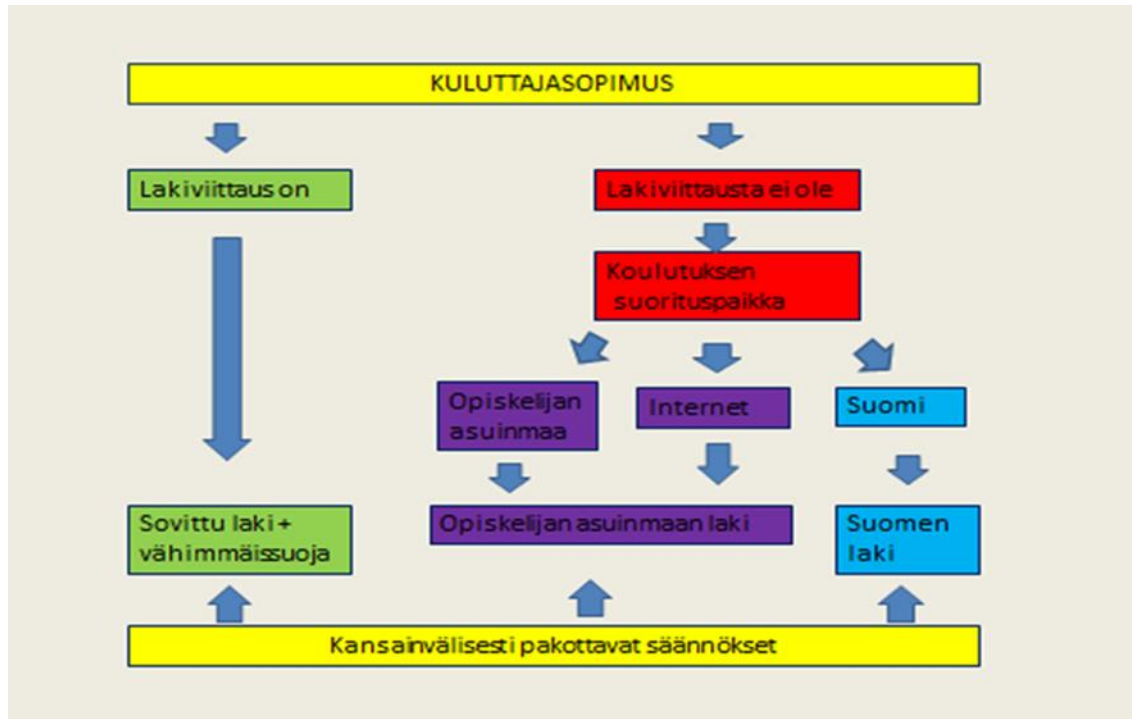
Jos lakiviittaus puuttuu sopimuksesta, lähdetään ratkaisua etsimään sen perusteella missä koulutus suoritetaan. Tapauksissa, joissa koulutus järjestetään kokonaan Suomessa, sopimukseen sovelletaan palvelun suorittajan asuinpaikan eli Suomen lakia (Rooma I, 4:1b). Siten, jos saksalainen tai kiinalainen opiskelija tulevat Suomeen suorittamaan opintojaan, ovat he lähtökohtaisesti sopimussuhteessa ammattikorkeakouluun ja heidän kohdallaan noudatetaan Suomen kuluttajansuojalakia. Kiinalainen tutkinto-opiskelija ja saksalainen täydennyskoulutusopiskelija eroavat siten ilmaiseksi opiskelevista tutkinto-opiskelijoista, joiden kohdalla noudatetaan pääosin julkisia lakeja ja jotka ovat julkisoikeudellisessa oikeussuhteessa ammattikorkeakouluun.

Suurin riski ammattikorkeakoululla on silloin, kun lakiviittaus puuttuu sopimuksesta ja koulutus tapahtuu opiskelijan asuinmaassa tai verkon välityksellä maissa, jonne ammattikorkeakoulu on suunnannut koulutuspalveluja. Näissä tapauksissa noudatetaan opiskelijan asuinmaan lakia (Rooma I, 6:1a), mikä tarkoittaa sitä, että ammattikorkeakoulun pitäisi hallita Saksan, Kiinan ja kaikista muistakin maista koulutuksiin osallistuvien opiskelijoiden asuinmaan laki.

Kannattaa myös huomioida, että koulutuksen suorittamispaikan lisäksi muikin kuluttajaan suunnattu toiminta voi johtaa kuluttajan asuinmaan lain soveltamiseen (Rooma I, 6:1b). Liukkusen (2012, 132- 133) mukaan artiklan ilmaisu on tulkinnanvarainen. Esimerkkinä suunnatusta toiminnasta voisi olla se, että am-

mattikorkeakoulu markkinoi koulutustuotteitaan verkossa aktiivisesti ja antaa opiskelijalle samalla mahdollisuuden tehdä sopimuksen verkossa.

Alla olevassa kuviossa on yhteenvedona havainnollistettu sovellettavan lain määräytyminen.

Kuva 1. Kuluttajasopimukset ja lainvalinta (Rooma I, 3, 4:1b, 6:1 a,b).

7 LOPUKSI

7.1 Tulosten yhteenvetoa

Tämän opinnäytetyön valossa voidaan todeta lainsäädännöstä löytyvän perusteita sille, että ammattikorkeakoulujen voidaan katsoa toimivan KSL:N tarkoitamina elinkeinonharjoittajina niiltä osin kuin ne pitävät kaupan, tarjoavat tai myyvät koulutuspalveluja yksittäisille kuluttajille vastiketta vastaan. Kuluttajansuoja on suoja heikomman osapuolen hyväksi ja se hallitsee kaikkea elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välistä kauppaa sekä kansallisella, EU- että kansainvälisellä tasolla.

Jos koulutus ei vastaa sitä, mitä markkinoinnissa on ilmoitettu tai sopimuksessa sovittu, saattaa yksittäinen maksava opiskelija vedota kuluttajansuojalakiin ja asia käsitellään yksityisoikeudellisesti. Opiskelijalla on tällöin mahdollisuus vaatia ammattikorkeakoululta hinnanalennusta, sopimuksen purkua tai vahingonkorvausta. Lakisääteisen opetuksen piirissä olevan tutkinto-opiskelijan muutoksenhaikkeinoina taas ovat julkinen oikaisumenettely ja valitus oikeusturvalautakuntaan tai hallinto-oikeuteen. Jatkossa saattaakin syntyä tilanteita, joissa samassa ryhmässä samaa tutkintoa suorittaa sekä julkisen että yksityisen oikeuden piiriin kuuluvia opiskelijoita, jolloin samaan riita-asiaan on käytettävissä erilaiset oikeussuojakeinot, jolloin riski erilaisista ratkaisuista kasvaa.

Sopimusten sisällön lisäksi ammattikorkeakoulujen on syytä pyrkiä kiinnittämään huomio lakiviittauksiin, varsinkin silloin, kun toisena sopimusosapuolena ovat EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevat opiskelijat, joille opiskelu järjestetään (tai tuotteita pidetään kaupan) heidän kotimaassaan tai verkossa. Jos lakiviittaus puuttuu, ollaan tilanteessa, jossa ammattikorkeakoulu voi joutua vastaamaan asiasta opiskelijan asuinmaan kuluttajansuojalain mukaisesti. Lakiviittauksella saadaan aikaiseksi se, että riitatilanteessa voidaan noudattaa tuttua kuluttajansuojalakia.

7.2 Lainvalmistelutyössä kehitettävää

Jyrki Talan (2005, 224- 225) mielestä lakien jatkuvasti kasvussa oleva sääntely aiheuttaa laadullisia ongelmia. Lain laatijan on esimerkiksi vaikea hahmottaa ja hallita oikeussääntelystä muodostuvan kokonaisuuden eri osien keskinäisiä yhteyksiä ja liittymäkohtia. Tästä näyttäisi olevan kysymys myös kuluttajansuojalain ja ammattikorkeakoululain valmistelutöiden yhteydessä.

Voimassa olevan kuluttajansuojalain esitöissä hallitus kaukoviisaasti otti huomioon sen, että jatkossa koulutuspalvelujen tarve tulee lisääntymään ja halusi painottaa kaupallisen toiminnan kriteeriä rajatakseen tarkemmin lakisääteiset koulutuspalvelut lain ulkopuolelle. Olisi ollut luontevaa, että uutta ammattikorkeakoululakia säädettäessä olisi otettu esille tämä yhteys kuluttajansuojalakiin. Hallituksen esityksistä ammattikorkeakoululaiksi tai yliopistolaiksi ei kuitenkaan löydy suoranaista viittausta sallitun liiketoiminnan ja kuluttajansuojalain välille. Myöskään asiantuntijoilta pyydetyissä lausunnoissa ei juuri ole otettu kantaa liiketoimintaan ja sen mahdollisiin vaikutuksiin. Ainoastaan Suomen Yrittäjien lausunnossa oli kiinnitetty huomiota ammattikorkeakoulujen liiketoiminnan aiheuttamiin mahdollisiin hintakilpailuhaittoihin. Ammattikorkeakoululain valmistelutyöstä ja sen implementoinnista tulee kuva, että annettua mahdollisuutta harjoittaa liiketoimintaa on kyllä rahoituspuolelta pidetty tärkeänä, mutta sen vaikutusten arviointia ammattikorkeakoulujen toimintoihin ei ole saatettu loppuun.

Liiallisesta sääntelystä aiheutuneet ongelmat voivat aiheuttaa sen, että yksityiset kansalaiset tai yrittäjät eivät enää tunne heitä koskevaa sääntelykokonaisuutta, josta voi seurauksena olla esimerkiksi tietämättömyydestä johtuneet oikeuden menetykset tai säännösten rikkominen epähuomiossa (Tala 2005, 225-226). Tässä opinnäytetyössä ei ole tutkittu sitä, kuinka tietoisia ammattikorkeakoulut ovat siitä, että niiden harjoittama liiketoiminta kuuluu tietyiltä osin kuluttajansuojalain piiriin. Tutkimusta tehdessä jäi kuitenkin sellainen tunne, että asiaa ei välttämättä ole tultu ajatelleeksi, onhan ammattikorkeakoulujen toiminta perinteisesti kuulunut julkishallinnon piiriin. Myös Kilpailu- ja kuluttajaviraston vas-

tuulla olevassa kuluttajaneuvossa asia vaikutti olevan, ainakin osittain, tuntematon. Tutkijan kysymykseen vastattiin kahdella eri kerralla, että ammattikorkeakoulujen toiminta, edes liiketoiminta, ei kuulu miltään osin kuluttajansuojalain soveltamisalaan. Kolmannella kerralla vastaus taas oli, että toki ammattikorkeakoulujen voidaan tulkita harjoittavan elinkeinotoimintaa siltä osin kuin se täyttää kuluttajansuojalain mukaiset kriteerit.

7.3 Tutkimuksen arviointia ja jatkotyöaiheita

Prosessina tutkimus oli varsin haastava, mikä johtui joukosta vaikeita lakeja, joiden sisältämien oikeusnormien keskinäistä suhdetta oli aluksi vaikealta hahmottaa. Aihealueen kokonaiskuvan luominen edellytti suuren määrään säännösten, hallituksen esitysten, lain esitöiden ja lainvalmisteluasiakirjojen sekä oikeuskirjallisuuden läpikäymistä. Tämän jälkeen oli helpompi perehtyä aiheeseen yksityiskohtaisemmin ja tutkia aineistoa syvällisesti sekä soveltaa lukemalla luotua viitekehystä käytäntöön. Lopputulokseen voi olla tyytyväinen, koska tutkimuksessa on onnistuttu hyvin yhdistämään yksityiskohtia kokonaisuudeksi ja sovittamaan teoriaa ja käytäntöä yhteen. Esille saatiin myös nostettua seikkoja, jotka ovat ammattikorkeakouluissa, muun toiminnan varjossa, jäänet vähemmälle huomiolle.

Lakien valinta ja soveltaminen on monimutkaista ja monista tekijöistä riippuvaisista toimintaa. On selvää, ettei näin pienimuotoisessa opinnäytetyössä ole mahdollista antaa yksiselitteisiä ja yksityiskohtaisia ratkaisuja erilaisiin tilanteisiin, joita usein (kansainvälisetkin) tuomioistuimet joutuvat harkitsemaan monesta eri näkökulmasta. Tutkimuksella on kuitenkin merkitystä, koska sen yhtenä tarkoituksena on auttaa ammattikorkeakouluja jäsentämään ja ymmärtämään ammattikorkeakoulu-uudistuksen jälkeistä toimintaansa kokonaisuutena ja ottamaan huomioon (uusien) lakien mukanaan tuomat mahdollisuudet ja ”sudenkuopat”.

Jatkotyönä voisi olla esimerkiksi tutkimus siitä, miten ammattikorkeakouluissa tunnetaan kuluttajansuojalain merkitys liiketoiminnan kohdalla. Jatkossa saattaa tulla riitatilanteita ammattikorkeakoulujen ja kuluttajien välille, joiden ratkaisuja

olisi mielenkiintoista myös selvittää. Samoin olisi hyvä tutkia EU:n ja ETA:n ulkopuolelta tulevien maksavien tutkinto-opiskelijoiden oikeusturvan toteutumista. Kun koulutusvienti laajenee, on mahdollista, että suomalaisten ammattikorkeakoulujen palveluja markkinoivat ulkomailla agentit, joilla on sitä varten oma yritys. Siihen liittyen jatkotyöaiheena voisi olla: Millaisia erilaisia sopimussuhteita ammattikorkeakoulujen, agenttien ja opiskelijoiden välille syntyy ja mitä lakia missäkin tilanteessa sovelletaan?

LÄHTEET

Kirjallisuus

Bogdan, M. 2012. Private international law as component of the law of the forum : general course. Saatavilla: <https://login.ezproxy.turkuamk.fi/login?url=http://site.ebrary.com/lib/turkuamk/Doc?id=10648750>.

Herler, B. K. 2014. Kuluttajasuojalain kommentaari. Vaasa

Husa, J. & Pohjolainen, T. 2014. Julkisen vallan oikeudelliset perusteet. Johdatus julkisoikeuteen. Helsinki: Talentum.

Klami, H. T. & Kuisma, E. 2000. Suomen kansainvälinen yksityisoikeus. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy

Kosonen, J., Miettinen, T., Sutela M. & Turtiainen M. 2015. Ammattikorkeakoululaki. Helsinki: Kauppakamari.

Liukkunen, U. 2012. Sopimussuhteita koskeva lainvalinta. Helsinki: Talentum

Peltonen, A.; Määttä, K. 2015. Kuluttajansuojaoikeus. Talentum Oyj.

Tala, J. 2005. Lakien laadinta ja vaikutukset. Helsinki: Edita Publishing Oy

Internetlähteet

Edilex. Bryssel I. EPNAs (EU) N:o 1215/2012 tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 Viitattu 12.4.2016. Saatavilla: <https://www.edilex.fi/eu-lainsaadanto/32012R1215>

Edilex. Rooma I. EPNAs (EY) N:o 593/2008 sopimusvelvoitteisiin sovellettavasta laista 17.6.2008. Viitattu 12.4.2016. Saatavilla: E:EPNAs (EY) No 593-2008 EDILEX.mht

Edilex. SEUT. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen konsolidoidut toisinnot. Viitattu 12.4.2016 Saatavilla: <https://www.edilex.fi/eu-lainsaadanto/32012E0002?allWords=seut&offset=1&perpage=20&sort=relevance&searchSrc=1&advancedSearchKey=639861>

EUR-Lex. Direktiivi 2005/29/EY, annettu 11 päivänä toukokuuta 2005, sopimattomista elinkeinonharjoittajien ja kuluttajien välisistä kaupallisista menettelyistä sisämarkkinoilla ja direktiivien 84/450/ETY, 97/7/EY, 98/27/EY ja 2002/65/EY sekä asetuksen (EY) N:o 2006/2004 muuttamisesta (sopimattomia kaupallisia menettelyjä koskeva direktiivi). Viitattu 11.5.2016. Saatavilla: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=URISERV%3A132011>

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015 a. Ammattikorkeakoulujen hallinto, ohjaus ja rahoitus. Viitattu 26.11.2015. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus/?lang=

Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015 b Verkkouutiset. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmalleja ehdotetaan uudistettavaksi. Viitattu 14.12.2015. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Verkkouutiset/2015/12/amk_rahoytus.html

Suomisanakirja. Viitattu 9.5.2016 Saatavilla <http://www.suomisanakirja.fi/ammattimainen>

Turun AMK. (<http://www.turkuamk.fi/fi/palvelut-ja-taydennyskoulutus/koulutukset-ja-palvelut>/Viitattu 2.11.2015

Kuluttajavirasto. Kuluttajaviraston lausunto oikeusministeriölle 26.4.2012. Viitattu 23.1.2016. Saatavilla:<http://www.kkv.fi/ratkaisut-ja-julkaisut/aloitteet-lausunnot-ja-kannanotot/kuluttajaviraston-lausunnot-2004-2012/2012/26.4.2012-kuluttajansuojalain-uudistaminen/>

Viitattut säädökset

Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932

Hallintolaki 6.6.2003/434

Kauppalaki 27.3.1987/355

Kuluttajansuojalaki 20.1.1978/38

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731

Hallituksen esitykset

HE 8/1977 vp Hallituksen esitys kuluttajansuojalaiksi.

HE 7/2009 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle yliopistolaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi.

HE 360/92 vp Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

HE 26/2014 vp Hallituksen esitys eduskunnalle ammattikorkeakoululaiksi ja laiksi yliopistolain 49 §:n muuttamisesta.

HE 77/2015 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain muuttamisesta.

Kuluttajariitalautakunnan ratkaisu 15.2.2002. KVL 00/35/2322.

HAASTATTELUJEN TEEMAT

1. Millaisia tuotteita tarjotaan/kenelle?
2. Kerro Täydennyskoulutuksen historiasta
3. Organisaatio/Mistä palveluliiketoimintayksikkö koostuu?
4. Millaisia erillisiä sopimussuhteita syntyy kohderyhmiin?
5. Kerro taloudesta/miten toimintaa rahoitetaan? /miten mahdollinen voitto käytetään?
6. Kaupallinen periaate? /Tuotteiden hinnoittelu/ julkinen rahoitus/ yrittäjä-riski?
7. Koulutusvienti / ulkomaalaiset opiskelijat
 - ⇒ millaista kansainvälistä koulutusmyyntiä yksityisille on tai voisi tulevaisuudessa olla?